

PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI în domeniul eficienței energetice pentru anii 2019-2021

Capitolul I INTRODUCERE.CONTEXTUL POLITICII NAȚIONALE ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE

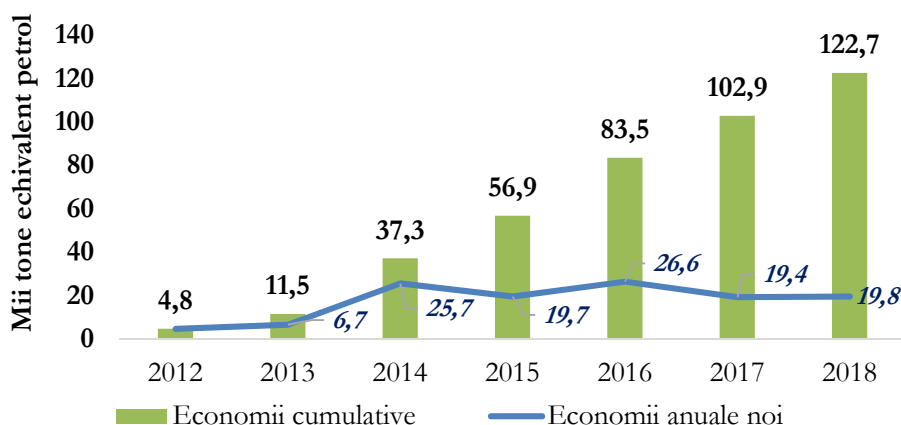
1. O trăsătură caracteristică a sectorului energetic al Republicii Moldova este procurarea unor volume semnificative de energie din import dintr-o singură sursă și a apelului sau a punerii în aplicare a instrumentelor de diversificare a surselor de aprovizionare, acoperind în astfel de condiții circa trei sferturi din consumul primar de resurse energetice. Din cauza consumului energetic relativ redus al țării și a disponibilității de combustibili fosili, până în prezent nu a fost dezvoltat sectorul transformărilor energetice. În plus, construcția unor centrale electrice mari, care să sporească rolul sectorului de transformări în balanța energetică a țării, este puțin probabil în următorii ani, având în vedere posibilitatea achiziționării energiei electrice ieftine din țările vecine, în condiții concurențiale, beneficiind în acest mod de anumite avantaje prin participarea la piața mai mare a Comunității Energetice. Respectiv, condițiile impun ca acțiunile Guvernului să vizeze, în mare parte, întreprinderea de acțiuni de eficientizare a consumului de resurse energetice în sectoarele de consum final de energie, după cum prevede Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2019-2021 (în continuare – *Plan de acțiuni* sau *PNAEE*).

2. În ceea ce privește specificul politicilor de eficiență energetică promovate de ministerul de resort, conjunctura a impus concretizarea faptului că majoritatea economiilor de energie pot fi obținute în sectoarele de consum final, dat fiind faptul că sectorul de transformare aproape lipsește, iar potențialul de economii în cadrul acestuia este unul limitat (doar unele intervenții fiind justificate din punct de vedere economic, cu termene rezonabile de recuperare a investițiilor). Trebuie precizat că Republica Moldova a stabilit obiectivul său primordial pentru anul 2020 în termeni de consum final de energie prin implementarea Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, iar prin Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, care a fost transpusă prin Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, a stabilit obiectivul pentru consumul primar de energie până în anul 2020. Respectiv, prezentul Plan de acțiuni descrie așteptările Guvernului față de economiile ce urmează să fie generate până la sfârșitul anului 2020, pe sectoare, inclusiv modalitatea de atingere a acestora.

Capitolul II ANALIZA RETROSPECTIVĂ PENTRU ANII 2016-2018

Secțiunea 2.1. Economii de energie finală

3. Rezultatele și evoluțiile economiilor de energie finală estimate în baza abordării de jos în sus (*bottom-up*) a proiectelor implementate preponderent cu suportul partenerilor de dezvoltare pe parcursul anilor 2013-2017, conform informațiilor disponibile în cadrul Agenției pentru Eficiență Energetică, sunt prezentate în figura 1. Metodologic, pentru proiectele sau programele de finanțare care nu au raportat economiile de energie în baza unor estimări *ex-ante*, valoarea economiilor a fost apreciată în baza informațiilor tehnice disponibile la Agenția pentru Eficiență Energetică.

Figura 1. Evoluțiile economiilor de energie finală raportate aferente proiectelor implementate pe parcursul anilor 2014-2018 (ktep)

4. Estimarea economiilor de energie după metoda *ex-ante*, pentru eventuale m suri de eficiență energetică finanțate de către băncile comerciale locale, conform unor ipoteze argumentate, este prezentat în tabelul 1.

Tabelul 1

Valoarea estimată a investițiilor și economiilor noi de energie finală sprijinite financiar de băncile comerciale locale

Divizarea obiectivului pe sectoare	Resurse oferite de băncile comerciale locale (mil. lei)			Economii de energie finală estimate (ktep)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rezidențial	388	460	647	3,59	4,46	5,99
Public (servicii)	2,3	1	1	0,02	0,01	0,01
Industrie	519	496	490	8,02	7,57	7,14
Transporturi	20	19	22	0,09	0,09	0,11
Total	909,3	976	1 160	11,91	12,13	13,25

Sursa: Banca Națională a Moldovei, pentru care au fost aplicate un set de ipoteze

5. Valoarea sumară a economiilor de energie finală în toate sectoarele economiei naționale este prezentat în tabelul 2.

Tabelul 2

Valoarea sumară a economiilor în consumul final de energie estimate conform abordării *ex-ante*

Divizarea obiectivului pe sectoare	Economii de energie planificate (ktep)			Economii de energie finală estimate (ktep)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rezidențial	40,1	48,12	56,14	15,87	20,33	26,33
Public (servicii)	27,8	33,36	38,92	15,32	22,56	27,94
Industrie	8,3	9,96	11,62	51,97	59,54	67,93
Transporturi	16,7	20,04	23,38	0,36	0,49	0,59
Total	92,9	111,5	130,1	83,52	102,93	122,79

6. Obiectivul stabilit pentru anul 2018 (ultimul an pentru care sînt disponibile statisticile oficiale) este de 130,1 ktep. Pornind de la informațiile existente, Republica Moldova poate raporta circa 122,8 ktep economii cumulate de energie finală în anul respectiv, ceea ce practic corespunde cu țintele stabilite, cu o deviere de 5,6%.

7. Valoarea economiilor efective ar urma să fie mai mari, dat fiind faptul că nu toate proiectele au raportat Agenției pentru Eficiență Energetică în timp util rezultatele obținute, unele dintre estimatele făcute au urmărit descrierea celui mai pesimist scenariu posibil, iar măsurile de eficiență energetică finanțate din economiile gospodăriilor casnice, remitențe, împrumuturi bancare accesate de pe piață în condiții comerciale, precum și din alte surse nu pot fi cuantificate.

8. Analiza factorilor care au influențat rezultatele descrise mai sus au permis stabilirea unor motive argumentate, necesare a fi luate în considerare atât la elaborarea prezentului Plan de acțiuni, cât și la etapa de implementare a acestuia:

1) sectorul rezidențial/public:

a) nu a fost elaborată și aprobată Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung (pentru blocurile rezidențiale și publice), care ar fi permis atragerea de resurse financiare necesare valorificării potențialului național de eficiență energetică din domeniul clădirilor;

b) nu a fost elaborată și aprobată cadrul secundar aferent Legii nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor, în special Metodologia pentru calcularea nivelurilor optime din punctul de vedere al costurilor, Cerințele minime pentru performanța energetică a clădirilor și a componentelor acestora, Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor și a componentelor acestora, Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor, care ar fi permis punerea în aplicare a instrumentului „Certificatul de performanță energetică a clădirii” și promovarea edificiilor cu un consum redus de resurse energetice (majoritatea elementelor descrise mai sus sînt la o etapă avansată de promovare, fiind elaborate, în mare parte, cu suportul Secretariatului Comunității Energetice în cadrul proiectului EU4Energy etc.);

2) sectorul rezidențial:

a) cadrul juridic/regulator pentru sectorul rezidențial care ar putea contribui la obținerea unor economii relevante este în curs de elaborare. Prin urmare, nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale;

b) cadrul juridic cu privire la condominiu nu a fost aprobat și pus în aplicare, respectiv mobilizarea resurselor financiare necesare intervențiilor în blocurile multietajate nu este susținut de legislația sectorială;

3) sectorul public:

a) alocațiile de resurse financiare către sectorul public sînt insuficiente, iar mijloacele atrase din partea partenerilor de dezvoltare și care iau forma unor împrumuturi preferențiale nu sînt accesibile tuturor autorităților publice locale;

b) neînțelegerea și neaplicarea de către subiecții autorităților publice locale a instrumentelor de finanțare a măsurilor de eficiență energetică de către terțe părți;

c) o mai mare atenție urmează a fi acordată sistemelor de iluminat public și altor servicii publice ce sînt descrise de un potențial de economii de energie înalt;

4) sectorul industrial:

a) dimensiunea sectorului industrial în Republica Moldova este limitată. Prin urmare, chiar dacă presupunem că fondurile necesare (sub formă de granturi și împrumuturi preferențiale) sînt disponibile, potențialul încă neexploatat de economisirea energiei este limitat și, cel mai probabil, nu va atinge obiectivul sectorial calculat inițial;

b) lipsa unor mijloace financiare accesibile în perioada vizată de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018, însoțit de criza bancară din anii 2014-2016, care au afectat sectorul industrial și au impus majorarea ratei dobânzii la împrumuturile în valută națională la un nivel neatractiv;

5) sectorul transporturilor:

a) măsurile pentru sectorul transporturilor (unul cu un potențial semnificativ) s-au axat pe elaborarea strategiei sectoriale și pe mobilizarea fondurilor necesare. Pînă în prezent nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale (cu excepția câtorva proiecte mici);

b) proiectele sprijinite financiar de către partenerii de dezvoltare, concentrate pe îmbunătățirea performanței energetice a sectorului feroviar sau al transportului public în mai multe municipii, nu au atins rezultatele scontate sau nu au intrat în fază activă;

6) m suri orizontale (public/reziden ial/industrial):

a) pe parcursul perioadei de raportare 2016-2018 nu au fost observate evolu ii majore pe pia a serviciilor energetice;

b) sistemul de monitorizare i verificare înc nu este pus în aplicare (fiind propus ca m sur în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018).

Secțiunea 2.2. Intensitatea energetic a Republicii Moldova

9. Structura economic a ț rii, fondul imobiliar i parcurile auto învechite fac Republica Moldova una dintre cele mai energointensive ț ri în comparație cu ț rile din spațiul european. Totu i, în ultimii ani se observ o u oar diminuare a intensității energetice, influențat de investițiile în m suri de eficienț energetic în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv în cel industrial, precum i de sporirea valorii ad ugate brute rezultate din sectorul serviciilor (sectorul IT etc.). Astfel, în figura 2 este prezentat evoluția intensității energiei primare și finale pentru ultimii ani.

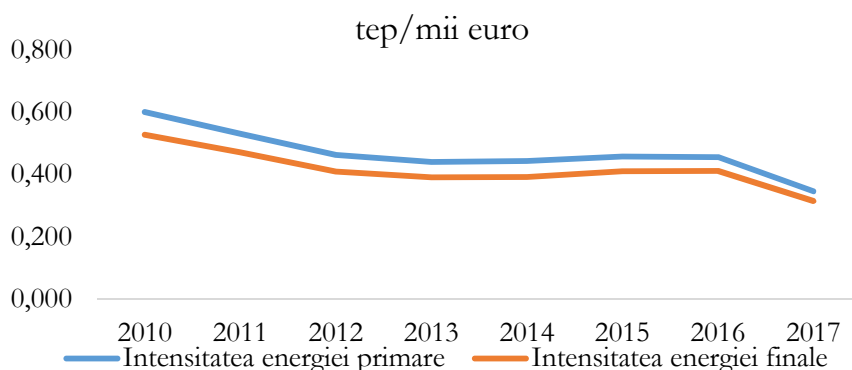

Figura 2. Evoluția intensității energetice a Republicii Moldova

Secțiunea 2.3. Economii de energie primar

10. Evaluarea economiilor de energie primar aferente sectorului energetic (transform ri, distribuția și transportul energiei) a fost asigurat prin aplicarea metodei *bottom-up*, în baza informațiilor oferite de c tre operatorii ce activează în domeniul energetic, precum i prin aplicarea metodei *top-down*, în condițiile în care informația primar nu este disponibil . Datele respective sînt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3

Economii de energie primar aferente sectorului energetic (ktep)

Indicator/an	Metoda de estimare a economiilor	2016	2017	2018
Energie electric	„de sus în jos”	0,03	0,6	0,2
Energie termic	„de jos în sus”	0	1,2	0,24
Gaze naturale	„de sus în jos”	8,1	3,2	6,3
Total	---	8,13	5,0	6,74

Not : Estimarea economiilor de energie prin metoda „de sus în jos” a avut la baz rapoartele de activitate ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetic

11. În tabelul 4 este prezentat estimarea economiilor de energie primar prin conversia economiilor de energie final , obținute prin aplicarea factorilor de conversie stabiliți de normativul în construc ii NCM M.01.02:2016 „Performan a energetic a cl dirilor. Metodologia de calcul al performanței energetice a cl dirilor”, valabile pentru sectorul construcțiilor/cl dirilor, atît rezidențiale, cît i publice.

Tabelul 4

Economii de energie primar în sectorul cl dirilor

Indicator/an	2016	2017	2018
Economii de energie primar	43,20	59,31	75,09
Total	43,20	59,31	75,09

12. Valoarea sumar a economiilor de energie primar pentru perioada analizat este prezentat în tabelul 5.

Tabelul 5

Valoarea sumar a economiilor de energie primar

Sectoare de consum	Economii de energie primar (ktep)		
	2016	2017	2018
Sectorul de transform ri energetice	8,13	5,0	6,74
Sectorul rezidențial	22,48	28,80	37,30
Sectorul public (servicii)	20,72	30,52	37,80
Sectorul industrial	55,40	63,48	72,35
Sectorul transporturilor	0,36	0,49	0,59
Total	107,09	128,29	154,78

Secțiunea 2.4. Inventarierea obiectivelor de promovare a dezvolt rii durabile

13. Documentele de planificare strategic ale Republicii Moldova stabilesc diferite obiective cu privire la schimb rile climatice, exprimate, de regul , în procente sau în valori absolute. Tabelul 6 prezint obiectivele cu privire la eficien a energetic ce țin de perioada 2014-2020.

Tabelul 6

Inventarul obiectivelor stabilite de diverse documente strategice ale Republicii Moldova

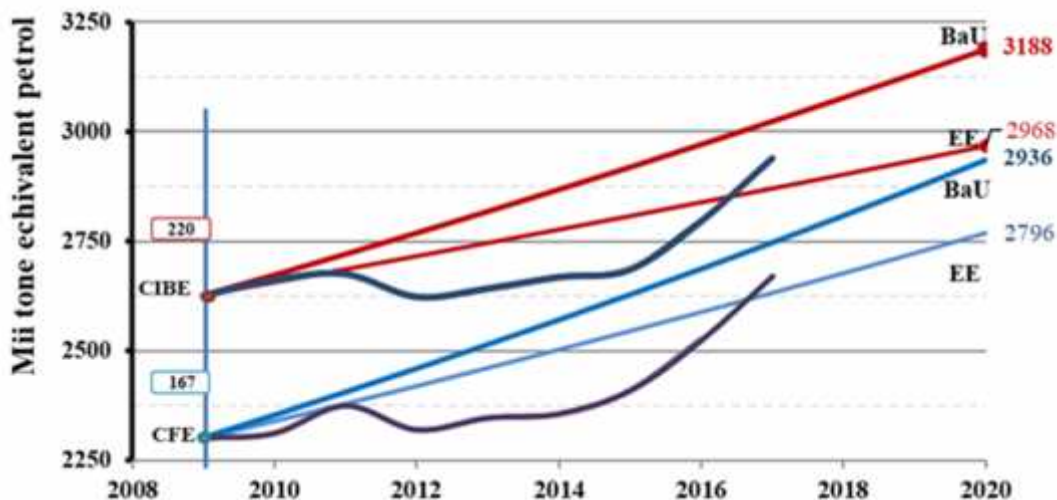
Nr. crt.	C ile de reducere a consumului de energie	Strategia Moldova-2020	Strategia de mediu pentru anii 2014-2023	Strategia energetic a Republicii Moldova pîn în anul 2030	Programul na ional pentru eficien energetic 2011-2020	Planul na ional de ac iuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020	Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pîn în anul 2030
1.	Reducerea consumului de energie final în toate sectoarele economiei na ionale (fa de 2009)			9% – 2016, 20% – 2020	20% – 2020		
2.	Reducerea intensit ii energetice	10% – 2020		10% – 2020			
3.	Reducerea pierderilor în re elele T+D energie electric	Pîn la 13% – 2015, 11% – 2020		Pîn la 13% – 2015, 11% – 2020	Pîn la 7 – 10%, cu 5-8% pe an		
4.	Reducerea pierderilor în re elele T+D gaze naturale			20% – 2015, 39% – 2020			
5.	Reducerea pierderilor în re elele termice			2% – 2015, 5% – 2020			

6.	Reducerea consumului de energie în construcții	10% – 2020		10% – 2020			
7.	Ponderea energiei din surse regenerabile	10% – 2015, 20% – 2020	20% – 2020	10% – 2015, 20% – 2020	20% – 2020	20% – 2020, 17% conform legislației primare	
8.	Ponderea energiei din surse regenerabile – energie electric	10% – 2020		10% – 2020		10% – 2020	
9.	Ponderea energiei din surse regenerabile în transporturi		10% – 2020	4% – 2015, 10% – 2020	10% – 2020	10% – 2020	
10.	Ponderea cl dirilor publice renovate			10% – 2020			
11.	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de ser (1990)	25% – 2020	Cel pu in 20% – 2020	25% – 2020	Cel pu in 25% – 2020		Cel puțin 64% – 2030

Secțiunea 2.5. Stabilirea obiectivelor sectoriale în domeniul eficienței energetice

14. Ministerul Economiei și Infrastructurii a promovat în anul 2018 Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, care transpune în totalitate Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică. La etapa elaborării proiectului de lege, Biroul Național de Statistică a publicat bilanțul energetic revizuit pe perioada anilor 2010-2016, care a avut impact și asupra obiectivelor naționale de eficiență energetică stabilite în legea prenotată, în special datorită revizuirii consumului de biomasă în gospodăriile casnice.

15. Art. 30 alin. (1) din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică stabilește obiectivele naționale în domeniul eficienței energetice pentru anul 2020 la nivelul ce nu va depăși consumul de energie final în valoare de 2796 mii tone echivalent petrol (ktep) sau de energie primară în valoare de 2968 ktep. Figura 3 prezintă viziunea Guvernului asupra consumului de energie până în anul 2020, stabilit în conformitate cu Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică.

Legend : BaU – scenariu de referință (En.: business as usual)

EE – scenariu de eficiență energetică
CFE – consum final de energie
CIB/CIBE – consum primar de energie

Figura 3. Prognozele consumului primar și final de energie până în anul 2020

16. Având în vedere faptul că un plan de acțiuni în domeniul eficienței energetice stabilește un cadru de măsuri ce urmează să fie întreprinse în limitele unui interval de 3 ani, tabelul 7 prezintă țintele naționale de eficiență energetică până în anul 2021, precum și dinamica aferentă mai multor indicatori specifici pentru intervalul 2016-2020.

Tabelul 7

Obiective de eficiență energetică, naționale și sectoriale, pentru anul 2021

Indicatori	Obiective conform Legii nr. 139/2018		Obiectivul PNAEE 2019-2021
	2019	2020	2021*
Obiectiv general	144,4	167,2	193,6
Clasificări guvernamentale (art. 14)	<i>0,05</i>	<i>0,1</i>	
Schema de obligații de eficiență energetică sau măsuri de politică alternative (art. 8)	<i>12,23</i>	<i>24,46</i>	
CIB (consum primar de energie) [ktep]	2936	2968	2990
CFE (consum final de energie) [ktep]	2723	2769	2808
CFE (consum final de energie) – CL DIRI (rezidențiale)	<i>62,33</i>	<i>72,2</i>	<i>83,6</i>
CFE (consum final de energie) – INDUSTRIE	<i>12,96</i>	<i>15,0</i>	<i>17,0</i>
CFE (consum final de energie) – TRANSPORT	<i>25,92</i>	<i>30,0</i>	<i>35,0</i>
CFE (consum final de energie) – ALTELE (sectorul public)	<i>43,18</i>	<i>50,0</i>	<i>58,0</i>
Intensitatea energiei primare [tep/mie euro]	<i>0,22</i>	<i>0,19</i>	<i>0,17</i>

Notă: Cadrul normativ al Republicii Moldova nu stabilește obiective în ceea ce privește reducerea intensității primare sau finale a energiei, acești indicatori fiind doar monitorizați de Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică. Valoarea obiectivelor pentru anul 2021, în lipsa unor valori stabilite de strategiile naționale, a fost obținută prin extrapolarea obiectivelor existente stabilite pentru anul 2020.

Subsecțiunea 2.5.1. Schema de obligații de eficiența energetică și alte măsuri de politică în domeniul eficienței energetice

17. În vederea implementării Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii a inițiat elaborarea actelor normative secundare necesare, inclusiv a Programului privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice. Tabelul 8 reprezintă rezultatul calculelor efectuate pentru a evalua obiectivul de economisire a energiei care urmează să fie atins în perioada 2019-2021.

Tabelul 8

Țintele de economii de energie din implementarea schemei de obligații de eficiență energetică

Media 2013-2015, ktep				1,746.67
Anul	Economii anuale, %	Economii anuale, ktep		Economii anuale totale, ktep
2019	0,7%	12,227	-	12,227
2020	0,7%	12,227	12,227	24,453
Economii sumare totale 2019-2020				36,681

Not : Obiectivul pentru anul 2021 ar urma a fi stabilit dup transpunerea în legislația național a prevederilor amendamentului adus de Comisia European la Directiva 2012/27/UE cu privire la eficiența energetic

18. Avîndîn vedere prevederea de la art. 8 alin. (5) din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic , obiectivul calculat în conformitate cu modalitatea descris în tabelul 8 i care corespunde unei valori de 12,227 kteppoate fi redus cu 25% din contul economiilor de energie generate ca urmare a dezvolt rii infrastructurii eficiente de alimentare cu energie termic i a acțiunilor individuale noi, puse în aplicare începînd cu 31 decembrie 2008, dup cum au fost prezentate în tabelele 2 i 7. Astfel, f cînd uz de prevederile art. 4 lit. a) i b) din legea prenotat , obiectivul stabilit pentru instrumentul „schema de obligații de eficienț energetic ” pentru anii 2019-2020 constituie 9,17 ktep/an.

19. Ținînd cont de prevederile art. 8 alin. (15) din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic , conform c rora Guvernul poate decide, în baza propunerii organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu privire la utilizarea schemei de obligații, alte m suri de politic în domeniul eficienței energetice sau aplicarea combinat a acestora, cu scopul de a reduce la maxim impactul schemei de obligații asupra tarifelor la consumatorii finali, precum i avînd în vedere existența la zi a proiectelor de eficienț energetic finanțate de c tre partenerii de dezvoltare i din sursele bugetare, economiile de energie menționate la pct. 17 urmeaz a fi atinse din contul altor m suri de politic în domeniul eficienței energetice, dup cum este indicat în tabelul 9.

20. În vederea realiz rii economiilor de energie estimate i prezentate în tabelul 8, în tabelul 9 se prezint modalitatea de atingere a obiectivului stabilit.

Tabelul 9

Modalitatea de atingere a obiectivului de economii de energie final stabilite pentru instrumentul de politici „schema de obligații de eficienț energetic sau alte m suri de politic ”

M sura de politici aplicabil	2019	2020	2019	2020
	unit ți energetice /mii tone echivalent petrol/		unit ți monetare /mil.lei/	
Obiectivul general	9,17	9,17	circa 1 000	circa 1 000
Schema de obligații de eficienț energetic	0	0	0	0
Alte m suri de politic în domeniul eficienței energetice	9,17	9,17	circa 1 000	circa 1 000

21. Detalierea modalit ții de implementare a schemei de obligații de eficienț energetic (în continuare– SOEE), precum i a altor m suri de politici menite s reduc din obiectivul stabilit faș de SOEE va fi prezentat în Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice în perioada 2019-2020, care va include:

1) listarea p rților obligate, definite în conformitate cu prevederile Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic , c rora li se va impune obligația de a achita contribuții necesare pentru realizarea m surilor de eficienț energetic , i care includecirca 46 de întreprinderi, inclusiv 2 operatori ai sistemelor de distribuție a energiei electrice, 13 operatori ai sistemelor de distribuție a gazelor naturale i 31 de importatori de produse petroliere (benzin , motorin i gaze lichefiate);

2) modalitatea de implementare a m surilor de eficienț energetic de c tre Agenția pentru Eficienț Energetic în vederea atingerii obiectivului absolut stabilit pentru SOEE;

3) sectoarele economiei naționale ce urmeaz a fi sprijinite financiar de c tre instrumentele financiare gestionate de c tre Agenția pentru Eficienț Energetic , prioritate fiind acordat cl dirilor din sectorul public;

4) tipul m surilor de eficienț energetic ce urmeaz a fi implementate, prioritate fiind acordat renov rilor majore (intervenții la anvelopa cl dirii, iar dac este justificat , inclusiv asupra

sistemelor de ventilare și condiționare). Totodată, se va ține cont de durata de viață a tehnologiilor ce urmează să fie utilizate;

5) estimări cu privire la impactul măsurilor de eficiență energetică, stabilite conform modalităților de jos în sus (*ex-ante*).

22. Agenția pentru Eficiență Energetică raportează, în conformitate cu art. 8 alin. (16) din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, până la data de 31 mai a fiecărui an, cu privire la aplicarea schemei de obligații pentru anul calendaristic precedent.

Subsecțiunea 2.5.2. Clădirile deținute și/sau ocupate de autoritățile publice centrale

23. În vederea punerii în aplicare a prevederilor art. 14 din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii a inițiat elaborarea Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate, optând pentru renovarea majorității clădirilor publice. În același timp, un spectru larg de măsuri alternative, cum ar fi campaniile de conștientizare, achizițiile publice durabile etc., rămân la dispoziția Guvernului pentru generarea de economii suplimentare.

24. În vederea elaborării Programului menționat la pct. 23, Ministerul Economiei și Infrastructurii a desfășurat o inventariere a stocului de clădiri (cu suprafața utilă de peste 250 m²) închiriate sau ocupate de autoritățile publice centrale. Ca rezultat, a fost elaborat o listă finală care conține un număr de 215 clădiri, cu o suprafață totală de 425,156 m².

25. Obligația de a renova 1%/an din stocul de clădiri publice identificate și selectate în cadrul acestui exercițiu este egală cu 4,251 m², ceea ce va necesita o investiție evaluată la aproximativ 37,9 mil. de lei, generând aproximativ 59,75 tep de economii de energie anual. Auditurile energetice care urmează să fie efectuate în această privință vor furniza date mai exacte în ceea ce privește efortul investițional necesar și impactul acestuia.

Subsecțiunea 2.5.3. Obiectivele de energie primară

26. Obiectivele de energie primară stabilite până în anul 2020, atât pentru componenta pierderi la transport și distribuție, cât și în sectorul de transformări, sunt prezentate în tabelul 10.

Tabelul 10

Obiectivele de energie primară stabilite pentru anul 2020

Indicator	Scenariul <i>business-as-usual</i> , ktep	Scenariul eficiență energetică, ktep	Economii, ktep
Consumul de energie primară în anul 2020	3,188	2,968	220
Pierderile în faza de transformare a energiei și consumului propriu al sectorului energetic	120	109	11
Pierderile în distribuție	166	125	41
Consumul nonenergetic	39	39	-

Secțiunea 2.6. Principalele caracteristici ale Planului de acțiuni

27. Prezentul Plan de acțiuni prevede întreprinderea unor măsuri care ar permite punerea în aplicare a prevederilor cadrului normativ sectorial și, în condițiile disponibilității unui suport financiar adecvat, asigurarea atingerii obiectivelor naționale stabilite pentru domeniul eficienței energetice. Respectiv măsurile prevăd:

1) elaborarea și definitivarea cadrului normativ și de reglementare necesar, inclusiv a legislației secundare aferente eficienței energetice, performanței energetice a clădirilor, și anume a metodologiei

de calcul cuprinz toare a performan ei energetice, stabilirea cerin elor minime de performan energetic etc.;

2) consolidarea capacit ilor institu ionale de planificare i implementare a politicilor la nivel local, inclusiv de elaborare i monitorizare a proiectelor de finanare a eficienței energetice;

3) mobilizarea resurselor financiare necesare pentru susținerea proiectelor și m surilor de eficientizare a consumului în toate sectoarele economiei naționale;

4) îmbun t irea procesului de culegere periodic , de prezentare i analiz a datelor în vederea sus inerii procesului decizional i elabor rii unor politici eficiente.

5) dezvoltarea pie ei de servicii energetice prin aplicarea contractelor de performan energetic (în continuare –CPE) i dezvoltarea companiilor de servicii energetice (în continuare – *companii ESCO*), precum i demonstrarea rolului exemplar al autorit ilor/ institu iilor publice;

6) restructurarea sistemului de transporturi, de iluminare public i de alimentare cu ap potabil i evacuare a apelor uzate, care reprezint îndeplinirea inten iilor declarate/strategiilor elaborate/proiectelor întocmite, dar care nu beneficiaz de o dezvoltare suficient de rapid , care s genereze rezultate tangibile în termeni de economii de energie;

7) cre terea importan ei instruirilor i inform rii în domeniile relevante, cre terea capacit ilor de formare profesional a speciali tilor în domeniul eficienței energetice prin centrele de formare continu ale institu iilor de preg tire a cadrelor (auditori energetici, evaluatori energetici, instalatori, inspectori etc.), cu dezvoltarea competen elor i a aptitudinilor necesare, precum i sensibilizarea publicului cu privire la beneficiile economisirii energiei.

28. Dup evaluarea rezultatelor primului i celui de-al doilea plan na ional de ac iuni în domeniul eficien ei energetice i estimarea cost-eficien ei m surilor planificate i a disponibilit ii fondurilor i resurselor financiare, au fost scoase în eviden un ir de m suri i activit și care trebuie realizate în perioada urm toare, dup cum este prezentat în capitolul III.

Subsecțiunea 2.6.1. Lista m surilor individuale planificate pentru perioada 2019-2021

29. Lista m surilor i programelor de reducere a consumului de energie propuse pentru prezentul Plan de ac iuni, ce ar contribui la atingerea obiectivelor Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic pe perioada 2019-2021, distribuite pe sectoare i dezvoltate în detaliu, este prezentat în capitolul III. Detalii despre acoperirea financiar a m surilor propuse spre realizare, precum i modul în care resursele urmeaz a fi distribuite pe ani sînt prezentate în capitolul IV.

Capitolul III M SURILE DE REDUCERE A CONSUMULUI PRIMAR I FINAL DE ENERGIE ÎN ANII 2019-2021

Secțiunea 3.1. M suri orizontale

30. M surile orizontale includ m suri noi prev zute de Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic , precum i alte activit și de preg tire a studiilor, de elaborare a cadrului normativ, de instruire i formare, care influen eaz diverse sectoare din economia na ional prin promovarea eficienței energetice.

31. Totalitatea m surilor individuale orizontale stabilite pentru perioada 2019-2021 sînt prezentate în tabelul 11.

Tabelul 11

M surile individuale orizontale

Nr. crt.	Denumirea m surii de economisire a	Sectorul-țint	Durata	Economii de energie prev zute în	Economii de energie prev zute	Situa ia în raport cu PNAEE	Comentarii adi ionale
----------	------------------------------------	---------------	--------	----------------------------------	-------------------------------	-----------------------------	-----------------------

	energiei			2020 (ktep)	în 2021 (ktep)	2016-2018	
H.1.	Consolidarea capacit ilor managerilor energetici raionali i formarea continu a managerilor energetici europeni	Consumul final de energie în sectorul public i industrial	2019-2021	-	-	M sur nou	
H.2.	Evaluarea poten ialului național de eficiență energetic	Consumul primar i final în toate sectoarele economiei naționale	2019	-	-	M sur existent	Actualizarea i completarea analizei existente
H.3.	Elaborarea i aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii nr. 139/2018cu privire la eficien a energetic	Consumul primar i final în toate sectoarele economiei naționale	2019	-	-	M sur existent	
H.4.	Implementarea instrumentului de M&V a economiilor de energie (metoda <i>bottom-up</i>)	Consumul primar i final în toate sectoarele economiei naționale	2019-2020	-	-	M sur existent	M sursa H3 din PNAEE 2016-2018 revizuit / adaptat
H.5.	Promovarea contractelor de performanță energetic (CPE) i a companiilor de servicii energetice (ESCO)	Consumul primar i final în toate sectoarele economiei naționale	2019-2021	-	-	M sur existent	
H.6.	Instruire i formare, inclusiv programe de consultan în domeniul energetic, activit ți de sensibilizare	Consumul final în toate sectoarele economiei naționale	2019-2021	-	-	M sur existent	
H.7.	Elaborarea auditurilor energetice de c tre	Consumul final de energie în sectorul	2019-2021	-	-	M sur nou	

	companiile mari	industrial					
H.8.	Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor electrice	Consumul primar de energie (pierderi aferente transportului și distribuției energiei electrice)	2019	-	-	M sur nou	
H.9	Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale	Consumul primar de energie (pierderi aferente transportului și distribuției gazelor naturale)	2019	-	-	M sur nou	
Suma economiilor				-	-		

32. M surile de consolidarea capacităților managerilor energetici raionali și ale managerilor energetici europeni pentru perioada 2019-2021 sunt prezentate în tabelul 12.

Tabelul 12

Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali și ale managerilor energetici europeni

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali și ale managerilor energetici europeni	
Indicele măsurii	H1	
Descrierea	Categoria	Consolidarea capacităților instituționale
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 M sur nou
	Scopul/Descrierea succint	Consolidarea capacităților instituționale ale managerilor energetici raionali și ale managerilor energetici europeni în vederea îmbunătățirii calității actului de implementare a politicilor de eficiență energetică, precum și de realizare și monitorizare a inițiativelor de finanțare în domeniu. Majoritatea autorităților administrației publice locale de nivel al doilea și-au desemnat propriii manageri energetici, ale căror capacități trebuie îmbunătățite. În același timp, legislația națională încurajează numirea managerilor energetici la nivel de municipalitate/ora – acțiune ce se înscrie în activitățile Guvernului de promovare a eficienței energetice la nivel local. Totodată, eficientizarea consumului de resurse energetice în sectorul industrial a devenit un subiect

		de o actualitate sporit , sectorul real al economiei avînd nevoie de serviciile unor specialiști formați în conformitate cu cele mai bune practici europene
	Grupul- int	Managerii energetici raionali i managerii energetici europeni
	Aplicare geografic	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit ți și m suri aferente implement rii m surii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea fi ei de post-model pentru managerii energetici raionali; 2. Facilitarea i sprijinirea autorit ților administrației publice locale de nivelul al doilea în identificarea i numirea managerilor energetici locali; 3. Organizarea i desf urarea m surilor de consolidare a capacit ților managerilor energetici raionali i ale managerilor energetici europeni; 4. Sprijinirea managerilor energetici locali în activit țile de elaborare a planurilor de acțiuni locale în domeniul eficienței energetice; 5. Întreprinderea unor activit ți de încurajare a autorit ților administrației publice locale de nivelul întîi s î i desemneze manageri energetici; 6. Încurajarea inițiativelor private și individuale de preg tire i formare continu a managerilor energetici conform practicilor europene
	Bugetul i sursa de finan are	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programul bugetar „Politici i management în sectorul energetic” pentru anul 2019 (5801); 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetic ; 3. Bugetul autorit ților publice locale; 4. Bugetele proiectelor/programelor partenerilor de dezvoltare (proiectul GIZ „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”); 5. Bugetul activit ții Manager Energetic European – EUREM a Camerei de Comerț și Industrie
	Autoritatea/institu ia de implementare	Agen ia pentru Eficiență Energetic , unit țile de implementare a proiectelor
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficiență Energetic ; Camera de Comerț și Industrie
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	-
	Economii prev zute în anul 2019	-
	Economii prev zute în anul 2020	-
	Economiile prev zute în 2021	-

33. M sura cu privire la evaluarea poten țialului național de eficiență energetic este prezentat în tabelul 13.

Evaluarea poten țialului de eficiență energetic

Tabelul 13

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Evaluarea potențialului național de eficiență energetică
Indicele măsurii		H2
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2019 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Evaluarea detaliată, per sectoare, a economiei naționale, a potențialului de eficiență energetică, atât pentru energia primară, cât și pentru cea finală
	Grupul țintă	Toate sectoarele economiei naționale
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza cerințelor privind evaluarea potențialului de economisire a energiei existente în legislația națională (inclusiv documente strategice, planuri, programe, strategii); 2. Inventarierea surselor de date la nivel național, identificând discrepanțele și evaluând credibilitatea acestora; 3. Stabilirea indicatorilor de referință pentru efectuarea unei analize benchmarking; 4. Evaluarea potențialului de economisire a energiei în baza analizei menționate la pct. 3, pentru toate sectoarele economiei naționale
	Bugetul și sursa de finanțare	Asistența externă (Secretariatul Comunității Energetice și programul EU4Energy)
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	-
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în 2021	-
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Sinergie cu rezultatele activității de prognoză a consumului de energie primară și finală pe termen lung, efectuat în cadrul proiectului de asistență tehnică „STARS” al UE

34. Măsură privind elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică este prezentat în tabelul 14.

Tabelul 14

**Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent
Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică**

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar
---	---

energiei		aferent Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică
Indicele m surii		H3
Descrierea	Categoria	Elaborarea cadrului juridic
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2019 M sur existent
	Scopul/Descrierea succint	M sura î i propune s sprijine elaborarea i aprobarea cadrului normativ în vederea asigurării punerii în aplicare a Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică . Unul dintre principalele elemente ale legii presupune modificarea sistemului național de autorizare a auditorilor energetici pe un mecanism de calificare i înregistrare a specialiștilor din domeniu într-o bază de date/registru deținut de Agenția pentru Eficiență Energetică
	Grupul- int	Consumatorii de energie din toate sectoarele economiei naționale
	Aplicare	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și m suri aferente implementării m surii	Principalele elemente de legislație ce rezultă din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică sînt: 1. Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung; 2. Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice; 3. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate; 4. Metodologia pentru determinarea contribuțiilor ce urmează a fi achitate de părțile obligate; 5. Elaborarea i aprobarea sistemului de validare a economiilor de energie; 6. Regulamentul cu privire la auditorii energetici i auditul energetic; 7. Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de către întreprinderile mari; 8. Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea autorității responsabile de implementarea politicilor în domeniul eficienței energetice
	Bugetul i sursa de finanțare	1. Programul bugetar „Elaborarea politicii i management în sectorul energetic” pentru anul 2019; 2. Proiectul de asistență tehnică al UE „STARS”; 3. Asistența tehnică oferită de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID); 4. Asistența externă (Secretariatul Comunității Energetice i programul EU4Energy); 5. Proiectul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei i Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Ministerul Economiei i Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică

Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	-
	Economii prev zute în anul 2019	-
	Economii prev zute în anul 2020	-
	Economiile prev zute în 2021	-
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autorit ile/institu iile de implementare vor identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

35.M sursa privind implementarea instrumentului de monitorizare i verificare a economiilor de energie este prezentat în tabelul 15.

Tabelul 15

**Implementarea instrumentului de monitorizare i verificare (M&V)
al economiilor de energie (*bottom-up*)**

Denumirea m surii de economisire a energiei		Implementarea instrumentului de monitorizare i verificare a economiilor de energie (metoda <i>bottom-up</i>)
Indicele m surii		H4
Descrierea	Categoria	Instrumente de monitorizare i verificare
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2020 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Elaborarea i implementarea unui sistem de monitorizare i verificare a economiilor de energie rezultante din m surile de eficien energetic , bazate pe metodologia propus de Comisia European i Comunitatea Energetic i dezvoltat adi ional de GIZ Open Regional Fund
	Grupul- int	Agen ia pentru Eficien Energetic
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit i i m suri aferente implement rii m surii	1. Adaptarea indicatorilor demonitorizare i verificare (cu utilizarea unui instrument de calcul) pentru Republica Moldova; 2. Identificarea surselor de date i colectarea datelor; 3. Implementarea sistemului de monitorizare i verificare, care va fi utilizat pentru evaluarea rezultatelor PNAEE pentru perioada anterioar i efectuarea calculelor ex-ante pentru urm torul PNAEE; 4. Dezvoltarea continu a sistemului monitorizare i verificare i încorporarea treptat a indicatorilor de performan <i>bottom-up</i> ; 5. Dezvoltarea capacit ii institu ionale ale Agen ia pentru Eficien Energetic i managerilor energetici raionali, ale furnizorilor de informa ii
	Bugetul i sursa de finan are	1. Programul EU4Energy, componenta 3; 2. Programul bugetar „Elaborarea politicii i

		management în sectorul energetic” pentru anii 2019-2021
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în 2021	-

36.Măsura privind promovarea contractelor de performanță energetică (CPE) și a companiilor de servicii energetice (ESCO) este prezentat în tabelul 16.

Tabelul 16

Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice
Indicele măsurii		H6
Descriere	Categoria	Măsuri de politică de eficiență energetică
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	Promovarea CPE ca instrument de finanțare de către terțe părți a proiectelor/măsurilor de eficiență energetică . La momentul actual, în Republica Moldova nu sînt înregistrate companii de tip ESCO. Cu toate acestea, în cadrul proiectului Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare–Facilitatea Globală de Mediu „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”, un număr aproximativ de 10 companii cu activitate, preponderent în sectorul prestării serviciilor inginerești, construcții etc., își exprimaseră interesul pentru nișa respectivă a pieței
	Grupul-țintă	Consumatori din sectorul public, industrial și rezidențial
	Aplicare	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Revizuirea și/sau modificarea cadrului normativ existent pentru a promova dezvoltarea ESCO; 2. Organizarea și desfășurarea campaniilor de sensibilizare care vizează beneficiarii potențiali de

		servicii energetice, precum și de instruirea furnizorilor potențiali de servicii energetice; 3. Sensibilizarea și instruirea autorităților publice locale cu privire la implementarea CPE; 4. Inventarierea companiilor cu competențe tehnice și, după caz, finanțare în domeniu, și stabilirea listei prestatorilor de servicii energetice (inclusiv în format electronic și online)
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar „Politici și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021; 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019-2020; 3. Bugetul componentei ESCO a proiectului Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – Facilitatea Globală de Mediu „Ora verde durabile pentru Moldova” (Green Cities)
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică <i>Co-responsabil:</i> Ministerul Finanțelor (aspectele de fiscalitate etc.)
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în 2021	-
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Proiecte/inițiative ale partenerilor de dezvoltare

37. Măsură de eficiență energetică privind instruirea și formarea, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități și de sensibilizare, este prezentat în tabelul 17.

Tabelul 17

Instruirea și formarea, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, cercetare, activități și de sensibilizare

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, cercetare, activități și de sensibilizare
Indicele măsurii		H7
Descrierea	Categoria	Instruire și formare, campanii de sensibilizare
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	Măsură care propune să sprijine dezvoltarea competențelor necesare pentru implementarea cadrului normativ în domeniul eficienței energetice, inclusiv prin schimbări

		comportamentale, care constau în reducerea consumului de energie și, respectiv, acumularea economiilor de energie. Mai multdecîtătit, m sursa încurajează realizarea activităților de cercetare în domeniul eficienței la nivel național
	Grupul- int	Factori de decizie, specialiști autorizați/calificați, consumatori de energie
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și m suri aferente implementării m surii	<p>1. Organizarea și desfășurarea de instruirii, evenimente de consolidare a capacităților cu următoarele tematici:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eficiența energetică ; - performanța energetică a clădirilor; - auditarea energetică ; - etichetarea energetică și proiectarea ecologică ; - serviciile energetice. <p>2. Desfășurarea campaniilor de sensibilizare privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> - economia de energie în clădiri, industrie și alte segmente ale economiei naționale; - etichetarea energetică ; - utilizarea energiei din surse regenerabile; - cogenerarea și alimentarea centralizată cu energie termică . <p>3. Efectuarea de cercetări în domeniul eficienței energetice</p>
	Bugetul și sursa de finanțare	<p>1. Programul bugetar „Politici și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021;</p> <p>2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019-2021;</p> <p>3. Bugetul Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței pentru anii 2019-2021 (componenta eficiență energetică);</p> <p>4. Mijloacele financiare atrase din partea donatorilor și partenerilor de dezvoltare;</p> <p>5. Bugetele autorităților administrației publice locale;</p> <p>6. Bugetele autorităților administrație publice centrale;</p> <p>7. Proiectul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”;</p> <p>8. Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	<p>Agenția pentru Eficiență Energetică ;</p> <p>autoritățile administrației publice locale;</p> <p>autorități administrației publice centrale.</p> <p>Cu participarea (după caz) a:</p> <p>Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare;</p> <p>Institutului de Energetică</p>
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în	-

	anul 2020	
	Economiile prev zute în 2021	-

38.M sursa privind elaborarea auditurilor energetice de c tre companiile mari este prezentat în tabelul 18.

Tabelul 18

Elaborarea auditurilor energetice de c tre companiile mari

Denumirea m surii de economisire a energiei		Elaborarea auditurilor energetice de c tre companiile mari
Indicele m surii		H8
Descriere	Categoria	M suri de politic de eficienț energetic
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 M sur nou (niciun audit energetic nu a fost raportat de c tre întreprinderile mari la zi)
	Scopul/descrierea succint	Promovarea, în rîndul companiilor mari, a obligației de efectuare, odat la 4 ani, a auditurilor energetice obligatorii. Promovarea, în rîndul companiilor mari, a opțiunii alternative auditurilor energetice obligatorii, i anume a posibilit ții implement rii standardului internațional de management energetic ISO 50001
	Grupul- int	Consumatorii, preponderent din sectorul industrial (740 de întreprinderi mari, în conformitate cu datele Biroului Național de Statistic , în anul 2017)
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii despre implementare	Activit ți și m suri aferente implement rii m surii	1. Aprobarea cadrului normativ secundar aferent obligației întreprinderilor mari de a efectua audituri energetice (Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de c tre întreprinderile mari); 2. Stabilirea listei întreprinderilor mari care cad sub incidența obligației de efectuare a auditurilor energetice; 3. Notificarea companiilor mari cu privire la obligația de efectuare a auditurilor energetice mari; 4. Promovarea în rîndul întreprinderilor mari a instrumentelor de finanțare disponibile în domeniul eficienței energetice, precum și a principiilor managementului energetic
	Bugetul i sursa de finan are	Bugetul întreprinderilor mari
	Autoritatea/institu ia de implementare	Întreprinderile mari (onorarea obligației de auditare); Agen ia pentru Eficien ă Energetic (monitorizarea punerii în aplicare a obligației în cauz de c tre subiecții economiei na ționale vizați de respectivul instrument)
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficien ă Energetic
Economii de	Metoda de	-

energie	monitorizare/m surare a economiilor rezultante	
	Economii prev zute în anul 2019	-
	Economii prev zute în anul 2020	-
	Economiile prev zute în 2021	-

39.M sura privind evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor electrice de c tre operatorii de sistem din domeniul electroenergetic este prezentat în tabelul 19.

Tabelul19

Evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor electrice

Denumirea m surii de economisire a energiei		Evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor electrice
Indicele m surii		H9
Descriere	Categoria	Studii, analize
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2019 (dup caz, cu finalizare în anul 2020) M sur nou
	Scopul/descrierea succint	Evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor electrice de distribuție a energiei electrice de c tre operatorii de sistem
	Grupul- int	Operatorii de sistem din domeniul electroenergetic
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit și și m suri aferente implement rii m surii	Elaborarea unei analize de evaluare a potențialului de eficiență energetic din sectorul de transport i de distribuție a energiei electrice
	Bugetul i sursa de finan are	Bugetul operatorilor de sistem
	Autoritatea/institu ia de implementare	Operatorii de sistem din domeniul electroenergetic
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficien Energetic
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	-
	Economii prev zute în anul 2019	-
	Economii prev zute în anul 2020	-
	Economiile prev zute în 2021	-

40.M sura privind evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor de gaze naturale de c tre operatorii de sistem din domeniul electroenergetic este prezentat în tabelul 20.

Tabelul20

Evaluarea potențialului de eficiență energetic al rețelelor de gaze naturale

Denumirea m surii de economisire a	Evaluarea potențialului de eficiență energetic
------------------------------------	--

energiei		al rețelelor de gaze naturale
Indicele m surii		H9
Descriere	Categoria	Studii, analize
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2019 (dup caz, cu finalizare în anul 2020) M sur nou
	Scopul/descrierea succint	Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale de către operatorii de sistem
	Grupul- int	Operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Aplicare	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și m suri aferente implementării m surii	Elaborarea unei analize de evaluare a potențialului de eficiență energetică din sectorul transport și distribuție a gazelor naturale
	Bugetul și sursa de finanțare	Bugetul operatorilor de sistem
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în 2021	-

Secțiunea 3.2. M suri în sectorul construcțiilor

41. M surile din sectorul construcțiilor includ m suri generale, focusate preponderent pe clădirile rezidențiale, care implică elaborarea/perfecționarea bazei normative din sector, codurile și normativele în domeniul construcțiilor etc. și alte m suri asociate cu economii de energie. Sumarul informațiilor privind m surile este prezentat în tabelul 21.

Tabelul 21

M surile individuale în sectorul construcțiilor

Nr. crt.	Denumirea m surii de economisire a energiei	Sectorul-țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
B.1.	Elaborarea cadrului normativ cu privire la performanța energetică a clădirilor	Clădire din sectorul rezidențial	2019-2021	-	M sur existent	
B.2.	Îmbunătățirea eficienței energetice în	Clădiri din sectorul rezidențial	2019-2021	6,7	M sur existent	

	blocurile rezidențiale					
	Total economii:			6,7		

42.M sursa privind elaborarea cadrului normativcu privire la performanța energetic a cl dirilor este prezentat în tabelul 22.

Tabelul22

Elaborarea cadrului normativcu privire la performan a energetic a cl dirilor

Denumirea m surii de economisire a energiei		Cadrulnormativcu privire la performan a energetic a cl dirilor
Indicele m surii		B1
Descrierea	Categoria	Cadru juridic secundar
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Elaborarea cadrului juridic i a reglement rilor tehnice necesare pentru promovarea eficienței energetice în cl diri
	Grupul- int	Cl diri rezidențiale, consumatorii de energie din sector
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii despre implementare	Activit și m suri aferente implement rii m surii	Elaborarea (dup caz, actualizarea i ajustarea) i aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii nr.128/2014 privind performanța energetic a cl dirilor: - Metodologia de calcul al performan ei energetice a cl dirilor; -Regulamentul privind inspecția periodic a sistemelor de înc lzure i de climatizare a aerului i raportarea periodic ; - Metodologia de calcul al nivelurilor optime din punctul de vedere al costului; - Cerin e minime de performan energetic a cl dirilor i sistemelor tehnice ale cl dirilor; - Planul de acțiuni cu privire la cl dirile cu consum de energie aproape egal cu zero (care ar include i definiția de cl diri cu consum de energie aproape egal cu zero); - Planul na ional pentru cre terea num rului de cl diri al c ror consum de energie este aproape egal cu zero; - Strategia de renovare a cl dirilor (conform cerin elor prev zute în articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficien a energetic i Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetic)
	Bugetul i sursa de finan are	1. Programul bugetar,„Politici i management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021; 2. Bugetul Agenției pentru Eficienț Energetic pentru anii 2019-2021; 3.Programul EU4Energy, componenta „Governance”
	Autoritatea/institu ia de implementare	Ministerul Economiei i Infrastructurii; Agenția pentru Eficienț Energetic
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficien Energetic
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a	-

	economiilor rezultante	
	Economii prev zute în anul 2019	-
	Economii prev zute în anul 2020	-
	Economiile prev zute în 2021	-

43.M surile de îmbun t ire a eficien ei energetice în cl dirile reziden iale sînt prezentate în tabelul 23.

Tabelul23

M suri de îmbun t ire a eficien ei energetice în cl dirile reziden iale

Denumirea m surii de economisire a energiei		M surile de îmbun t ire a eficien ei energetice în cl dirile reziden iale
Indicele m surii		B2
Descrierea	Categoria	Instrumente de finanțare a eficienței energetice
	Perioada	Început : ianuarie 2019 Finalizat : decembrie 2021 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Reducerea consumului specific de energie (la nivelul clasei de performanț energetic B) în sectorul construc iilor i, respectiv, a emisiilor de CO ₂ ; Crearea unor instrumente financiare care s sprijine m surile de eficien energetic în sectorul cl dirilor rezidențiale
	Grupul- int	Consumatorii de energie din sectorul reziden ial
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit ți și m suri aferente implement rii m surii	1. Implementarea schemei de obligații de eficienț energetic prin colectarea resurselor financiare i sprijinirea m surilor de eficientizare a consumului de resurse energetice în sectorul rezidențial; 2. Finanțarea m surilor de eficienț energetic în sectorul rezidențial în cadrul programelor și inițiativelor dezvoltate cu suportul partenerilor de dezvoltare; 3. Purtarea unui dialog activ cu donatorii i partenerii de dezvoltare în vederea atragerii de resurse financiare necesare finanț rii proiectelor de eficienț energetic în sectorul rezidențial; 4. Efectuarea de analize dedicate în vederea stabilirii oportunit ții de introducere a unor facilit ți fiscale pentru susținerea implement rii proiectelor de eficienț energetic în sectorul rezidențial care ar putea lua forma reducerilor de taxe, a deducerilor fiscale pentru modernizarea energetic , aplicarea unor cote reduse a TVA pentru lucr rile de termoizolare, renovare; 5. Promovarea subiectului performanței energetice a cl dirilor rezidențiale în rîndul instituțiilor financiare locale prin facilitarea deciziilor acestora cu privire la oferirea împrumuturilor bancare cu rata dobînzii redus , în condiții preferențiale, împrumuturi cu dobînda zero etc.

	Bugetul și sursa de finanțare	<p>1. Proiecte ce includ implementarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial sprijinite de partenerii de dezvoltare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proiectul de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizat cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul S.A., „Termoelectrică”); - Sistemul termoelectric al mun. Bălți (S.A., „CET-Nord”); - Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău (proiect finanțat din resursele Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții și Fondul E5P); <p>2. Proiecte-pilot de promovare a eficienței energetice în clădiri, implementate de operatorii de pe piața energetică (în special, furnizorii de energie termică);</p> <p>3. Bugetul proiectului Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – Facilitatea Globală de Mediu „Orașe verzi durabile pentru Moldova” (Green Cities);</p> <p>4. Creditarea sectorului rezidențial de către băncile comerciale locale</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Agencia pentru Eficiență Energetică ; unitățile de implementare a proiectelor; furnizorii de servicii de alimentare cu energie termică
	Autoritatea de monitorizare	Agencia pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii anticipate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza cercetărilor sau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
	Economii prevăzute în anul 2019	6,1 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	6,7 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	7,5 ktep (Valoarea economiilor nu include potențialul de eficiență energetică privind etichetarea energetică a produselor cu impact energetic)
	Presupuneri	<p>1. Instituțiile financiare locale vor aloca cca 600 milioane lei anual în vederea sprijinirii măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial;</p> <p>2. Unitatea de implementare a proiectului „Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău” în anul 2020 va aloca 20 milioane lei și în anul 2021 – 41 milioane lei pentru finanțarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial din capital.</p> <p>Estimarea economiilor de energie a fost realizată prin utilizarea rezultatelor analizei efectuate în anul 2018 de către Agenția pentru Eficiență Energetică și Ministerul Economiei și Infrastructurii cu privire la determinarea</p>

		costurilor specifice aferente proiectelor de eficiență energetică implementate în sectoarele economiei naționale (metoda ex-ante).
--	--	--

Secțiunea 3.3. M suri în sectorul public

44. M surile din sectorul public includ m suri în diverse subsectoare, cum ar fi cl dirile publice, iluminatul stradal, infrastructura de alimentare cu apă. Sumarul informațiilor privind m surile respective este prezentat în tabelul 24. M surile pentru transportul public sînt descrise în secțiunea dedicată sectorului de mobilitate/transporturi.

Tabelul 24

M suri individuale din sectorul public

Nr. crt.	Denumirea m surii de economisire a energiei	Sectorul-țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
P.1.	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	Consumul final de energie în sectorul public (componenta cl dirii)	2019-2021	4,7	M sur existent	
P.2.	Eficiențizarea energetică a iluminatului public stradal	Consumul final de energie în sectorul public (componenta iluminat public stradal)	2019-2021	0,13	M sur existent	
P.3.	Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	Consumul final de energie în sectorul public (componenta servicii publice de alimentare cu apă și evaluare a apelor uzate)	2019-2021	3,10	M sur existent	
Suma economiilor				7,93		

45. M sura privind îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice este prezentată în tabelul 25.

Tabelul 25

Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice

Denumirea m surii de economisire a energiei		Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice
Indicele m surii		P1
Descrierea	Categoria	M sur de politic în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021

		M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Îmbun t irea eficien ei energetice în sectorul construc iilor publice prin implementarea proiectelor de reducere a consumului din mijloace bugetare, resurse oferite de c tre partenerii de dezvoltare, prin facilitarea accesului instituțiilor publice și a autorit ților administrației publice locale la diverse instrumente financiare
	Grupul- int	Cl diri utilizate/deținute de autorit țile administrației publice locale de nivelul întâi i doi, precum i de instituțiile publice
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit ți și m suri aferente implement rii m surii	<p>1. Stabilirea instrumentelor de finanțare și a altor m suri de politic în domeniul eficienței energetice la care ar putea apela/aplica dețin torii i/sau utilizatorii cl dirilor publice;</p> <p>2. Identificarea cl dirilor deținute și/sau ocupate de autorit țile și instituțiile publice cu cel mai mare potențial de eficiență energetic (sau care corespund criteriilor stabilite în cadrul apelurilor de propuneri de proiecte);</p> <p>3. Implementarea m surilor de eficiență energetic în cadrul cl dirilor identificate</p>
	Bugetul i sursa de finan are	<p>1. Programul bugetar „Eficiența energetic i surse regenerabile” pentru perioada 2019-2021 (58.04);</p> <p>2. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea cl dirilor autorit ților administrației publice centrale de specialitate;</p> <p>3. Proiecte de eficiență energetic finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național pentru Dezvoltare Regional ;</p> <p>4. Proiecte ce includ implementarea m surilor de eficiență energetic în sectorul rezidențial sprijinite de partenerii de dezvoltare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proiectul de îmbun t țire a eficienței sectorului de alimentare centralizat cu energie termic din mun. Chi in u (în cadrul S.A., „Termoelectrica”); - Sistemul termoenergetic al mun. B lți (S.A., „CET-Nord”); - Îmbun t țirea eficienței energetice în cl dirile publice i rezidențiale din mun. Chișin u (proiect finanțat din resursele B ncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, B ncii Europene de Investiții i Fondului E5P); <p>5. Proiectul de îmbun t țire a eficienței energetice în Republica Moldova (Moldova Energy Efficiency Project);</p> <p>6. Proiectul B ncii Mondiale de îmbun t țire a înv ț mîntului în Republica Moldova;</p> <p>7. Proiectul de eficiență energetic implementat de c tre Agen ia de Cooperare Interna ional a Germaniei (GIZ) i Uniunea European (8 obiective);</p> <p>8. Implementarea proiectelor de eficiență energetic în</p>

		<p>cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu;</p> <p>9. Proiecte finanțate de partenerii de dezvoltare din contul mijloacelor financiare disponibile în cadrul Fondului E5P;</p> <p>10. Proiecte-pilot și de promovare a eficienței energetice în clădiri implementate de operatorii de pe piața energetică (în special furnizorii de energie termică);</p> <p>11. Creditarea sectorului public de către băncile comerciale locale</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Unitățile de implementare a proiectelor; autoritățile administrației publice locale; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<p>Abordare <i>bottom-up</i></p> <p>Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare.</p> <p>Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza cercetărilor sau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare</p>
	Economii prevăzute în anul 2019	3,2 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	5,47 ktep
	Economiile prevăzute în anul 2021	6,3 ktep
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Posibilități de cofinanțare din surse bugetare a măsurilor de eficiență energetică în sectorul public sprijinite de partenerii de dezvoltare

46.M. sursa de eficientizare energetică a iluminatului public stradal este prezentată în tabelul 26.

Tabelul 26

Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal
Indicele măsurii		P1
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul sistemelor de iluminat public prin implementarea proiectelor de reducere a consumului de energie electrică prin utilizarea tehnologiei LED, cu finanțare din mijloace bugetare, precum și din resurse oferite de către partenerii de dezvoltare, prin facilitarea accesului instituțiilor publice și a autorităților administrației publice locale la diverse instrumente financiare

	Grupul- int	Sisteme de iluminat public stradal din cadrul autorit ților administrației publice locale de nivelul întâi și al doilea
	Aplicare	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit ți și m suri aferente implementării m surii	1.Stabilirea instrumentelor de finanțare și a altor m suri de politic în domeniul eficienței energetice la care ar putea apela/aplica dețin torii i/sau gestionarii sistemelor de iluminat public stradal; 2. Identificarea sistemelor de iluminat public deținute și/sau gestionate de autorit țile și instituțiile publice cu cel mai mare potențial de eficiență energetic (sau care corespund criteriilor stabilite în cadrul apelurilor de propuneri de proiecte); 3. Implementarea m surilor de eficiență energetic în cadrul sistemelor de iluminat public identificate
	Bugetul i sursa de finan are	1. Programul bugetar, „Eficiență energetic i surse de energie regenerabil ” pentru perioada 2019-2021; 2. Proiecte de eficiență energetic finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național pentru Dezvoltare Regional ; 3. Implementarea proiectelor de eficiență energetic în cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu; 4. Proiecte finanțate de Partenerii de Dezvoltare din contul mijloacelor financiare disponibile în cadrul Fondului E5P; 5. Mijloace bugetare planificate i atrase de c tre autorit țile administrației publice locale
	Autoritatea/institu ia de implementare	Unit țile de implementare a proiectelor; autorit ile administrației publice locale; Agen ia pentru Eficien Energetic
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficien Energetic
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i> Efectele m surii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de m surare i verificare, raport rile instituțiilor responsabile de implementare. Economii a teptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza c reia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
	Economii prev zute în anul 2019	0,24 ktep
	Economii prev zute în anul 2020	0,13 ktep
	Economiile prev zute în 2021	0,03 ktep
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Posibilit ți de cofinanțare din surse bugetare a m surilor de eficiență energetic în sectorul public sprijinite de partenerii de dezvoltare

47.M surile privind îmbun t țirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă i evacuare a apelor uzate sînt prezentate în tabelul 27.

Tabelul 27

Îmbun t țirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă i evacuare a apelor uzate

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate
Indicele măsurii		P3
Descriere	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început: 2019 Finalizat : 2021 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	Reducerea consumului de energie de către serviciile de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin operațiuni mai eficiente, reducere a costurilor operaționale și îmbunătățirea performanței de mediu
	Grupul- țintă	Utilizatorii ai sistemului de alimentare cu apă din zonele municipale/regionale: consumatorii rezidențiali, industriali
	Aplicare	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Autoritățile publice locale urmează să implementeze măsură de eficiență energetică în cadrul serviciilor de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin implementarea politicilor și reglementărilor relevante, care ar sprijini aceste servicii pe întreaga durată a procesului
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetul de stat și bugetul autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și doi; 2. Mijloace financiare oferite de Fondul Ecologic Național; 3. Mijloace financiare oferite de Fondul Național pentru Dezvoltare Regional ; 4. Bugetele și resursele financiare ale companiilor din domeniu; 5. Mijloacele financiare oferite de către partenerii de dezvoltare: - „Programul de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă din Chișinău” (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 24 milioane euro, Banca Europeană pentru Investiții: 24 milioane euro, Uniunea Europeană prin intermediul Fondului de Investiții pentru Vecinătate: 11 milioane euro sub formă de grant); - Proiectul „Consolidarea cadrului instituțional în sectorul alimentării cu apă și sanitație în Republica Moldova”, în cadrul căruia se va realiza achiziționarea echipamentului de pompare eficient din punct de vedere energetic pentru 11 operatori ai serviciului de alimentare cu apă și canalizare, susținut de Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare (SDC) și Agenția Austriacă de Cooperare pentru Dezvoltare (ADA). Realizarea acțiunii este planificată pentru anul 2020. Costul total – 1.332.715,02 lei
	Autoritatea/instituția	Unitățile de implementare a proiectelor;

	de implementare	organele de execuție ale întreprinderilor municipale; autoritățile administrației publice locale; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la bază cercetarea stăruie rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
	Economii prevăzute în anul 2019	1,54 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	3,10 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	3,08 ktep

Secțiunea 3.4. Măsuri în sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii

48. Sumarul informațiilor privind măsurile din sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii este prezentat în tabelul 28.

Tabelul 28

Măsurile individuale în sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul-țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
I.1.	Modernizarea și renovarea sectorului industrial	Consumul final în sectorul industrial	2019-2021	19,47	Măsură existentă	
I.2	Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie	Consumul final în sectorul industrial	2019-2021	0,38	Măsură existentă	
Suma economiilor				19,85		

49. Măsura de eficiență energetică privind modernizarea sectorului industrial este prezentată în tabelul 29.

Tabelul 29

Modernizarea și renovarea sectorului industrial

Denumirea m surii de economisire a energiei		Modernizarea i renovarea sectorului industrial
Indicele m surii		II
Descrierea	Categoria	M suri de politic de eficienț energetic
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Dezvoltarea și punerea la dispoziția subiecților sectorului industrial a instrumentelor de finan are pentru implementarea proiectelor de eficienț energetic ; Promovarea consumului eficient de energie i de resurse
	Grupul- int	Sectorul industrial
	Aplicarea regional	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit și m suri aferente implement rii m surii	1.Stabilirea dialogului cu partenerii de dezvoltare, donatorii i b ncile comerciale locale în vederea promov rii consumului ra ional de resurse și energie, precum i dezvoltarea unui set de instrumente de finanțare, în condiții preferențiale, a m surilor de eficienț energetic ; 2. Promovarea oportunit ților de finanțare în rîndul întreprinderilor din sectorul industrial; 3. Facilitarea accesului întreprinderilor din sectorul industrial din Republica Moldova la instrumentele de finanțare puse la dispoziție de partenerii de dezvoltare/donatorii. B ncile comerciale locale
	Bugetul i sursa de finan are	1. Linia de finanțare EU4Business; 2. Linia de finanțare GreenForGrowth; 3.Corporația Nordic de Mediu (NEFCO); 4. Alte instrumente de finanțare puse la dispoziție de Partenerii de Dezvoltare (Banca European pentru Reconstrucție și Dezvoltare–Facilitatea Global de Mediu); 5. Creditarea sectorului industrial de c tre b ncile comerciale locale; 6. Finanțarea m surilor de eficienț energetic în agricultur de c tre b ncile comerciale locale; 7. Bugetele proiectelor dezvoltate în cadrul Programului de țar UNIDO pentru Dezvoltare Inclusiv i Durabil în Republica Moldova pentru perioada 2019-2023; 8. Bugetul programului EUEnvironment i EU4Climate
	Autoritatea/institu ia de implementare	Unit țile de implementare a proiectelor, programelor Ministerul Economiei i Infrastructurii; Agen ia pentru Eficien Energetic
	Autoritatea de monitorizare	Agen ia pentru Eficien Energetic
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor	Metoda de monitorizare – conform abord rii <i>bottom-up</i> Efectele m surii vor fi monitorizate prin intermediul

rezultante	sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii aseptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost esimate folosind metoda ex-ante, la bază cerea stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
Economii prevzute în anul 2019	19,93 ktep
Economii prevzute în anul 2020	19,47 ktep
Economiile prevzute în 2021	19,01 ktep
Presupuneri	<ol style="list-style-type: none"> 1. EU4Business va aloca și va finanța în perioada 2019–2021 proiecte de eficiență energetică în industrie și sectorul întreprinderilor mici și mijlocii în valoare de 5 milioane euro anual; 2. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare va lansa, prin intermediul Facilității de finanțare a economiei verzi (GEFF), începând cu anul 2020 și va finanța, începând cu anul 2021, proiecte de eficiență în sectorul industrial, în valoare de 3 milioane euro anual; 3. GreenForGrowth va aloca și finanța în perioada 2019-2021 proiecte de eficiență energetică în industrie și sectorul întreprinderilor mici și mijlocii în valoare de 1,5 milioane euro anual; 4. Corporația Nordic de Mediu (NEFCO) va lansa în 2020 o linie de finanțare în condiții preferențiale care va finanța, începând cu anul 2021, proiecte de eficiență în sectorul industrial în valoare de 1 milion euro anual

50. Măsura de sporire a eficienței energetice în sectorul industrial prin introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie este prezentat în tabelul 30.

Tabelul 30

Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie
Indicele măsurii		I2
Descrierea	Categoria	Măsuri de politică de eficiență energetică
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	Îmbunătățirea productivității resurselor și a performanței energetice și de mediu a întreprinderilor și a altor organizații prin aplicarea metodelor, tehnicilor și politicilor de eficiențare a resurselor utilizate, producerea mai curată, precum și punerea în aplicare a sistemelor de management energetic.
	Grupul- țintă	Sectorul industrial și al întreprinderilor mici și

		mijlocii
	Aplicarea regional	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit ți și m suri aferente implement rii m surii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Instruirea exper ilor na ionali i asisten în implementarea eficientiz rii consumului de resurse energetice i a celor naturale; 2. Asisten tehnic întreprinderilor i altor organiza ii în identificarea i implementarea op iunilor disponibile de eficientizare a consumului de resurse; 3. Sprijin la identificarea instrumentelor de finanțare a m surilor de eficientizare a consumului de resurse; 4. Implementarea componentelor relevante acțiunii ale programului EU4Environment (în special componenta 2. Economie circular i noi oportunit ți de creștere); 5. Implementarea componentelor relevante acțiunii I.2 a programului EU4Climate
	Bugetul i sursa de finan are	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programul național de producere mai pur ; 2. Inițiativele Organiza iei Na iunilor Unite pentru Dezvoltare Industrial incluse în cadrul Programului de ar (CPF) 2018-2023; 3. Mijloace financiare proprii ale subiecților sectorului industrial i întreprinderilor mici i mijlocii; 4. Bugetele programului EU4Environment i EU4Climate, dedicate Republicii Moldova
	Autoritatea/institu ia de implementare	Unit ți de implementare a proiectelor; Organiza ia Na iunilor Unite pentru Dezvoltare Industrial ; Agenția pentru Eficien ę Energetic
	Autoritatea de monitorizare a economiilor	Agen ia pentru Eficien ę Energetic
Economii de energie	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	Metoda de monitorizare – <i>bottom-up</i> Efectele m surii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de m surare i verificare, raport rile instituțiilor responsabile de implementare. Economiiile a teptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost esimate folosind metoda ex-ante, la baza c reia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prev zute în anul 2019	0,19 ktep
	Economii prev zute în anul 2020	0,38 ktep
	Economiiile prev zute în 2021	0,38 ktep

Secțiunea 3.5. M suri în sectorul de mobilitate

51. M surile din sectorul de mobilitate includ diverse ac iuni realizate în transportul public, acoperind i utilizarea individual a vehiculelor, fiind prezentate în tabelul 31.

Tabelul31

M suri în sectorul de mobilitate

Nr. crt.	Denumirea m surii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie prev zute în 2020 (ktep)	Situa ia în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adi ionale
T.1.	Implementarea politicilor i m surilor de eficien energetic în sectorul transportului terestru	Transportul terestru public i privat	2019-2021	0,24	M sur existent	
T.2.	Promovarea utiliz rii vehiculelor electrice	Transportul terestru privat i public	2019-2021	0,22	M sur nou	
Suma economiilor				0,46		

52. M surile și politicile de eficiență energetică în sectorul de mobilitate sînt prezentate în tabelul 32.

Tabelul32

Implementareapoliticilor im surilor de eficien energetic însectorultransportuluiterestru

Denumirea m surii de economisire a energiei		Implementarea politicilor i m surilor de eficien energetic în sectorul transportului terestru
Indicele m surii		T1
Descrierea	Categoria	M sur de politic în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Optimizarea consumului de carburan i în sectorul transporturilor
	Grupul- int	Utilizatorii mijloacelor de transport terestru
	Aplicarea	La nivel na ional
Informa ii privind implementarea	Activit și și m suri aferente implement rii m surii	1. Adoptarea i implementarea Strategiei de transport a municipiului Chi in u; 2. Adoptarea i implementarea unui document strategic de dezvoltare a sectorului transporturi pentru municipiul B lți, precum și implementarea m surilor de eficiență energetică ; 3. ImplementareaStrategiei de transport i logistic pe anii 2013-2022; 4. Implementarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor i desf urarea activit ților de promovare a prevederilor acestuia; 5. Implementarea m surilor de eficiență energetică în sectorulferoviar
	Bugetul i sursa de finan are	1. Mijloacele financiare alocate în fondul rutier; 2. Proiectul de restructurare a c ilor ferate din Republica Moldova; 3. Bugetul municipiului Chi in u pentru perioada 2019-

		2021; 4. Bugetul proiectului „Ora e verzi și durabile în Moldova – Catalizarea investițiilor în ora e verzi și durabile din Republica Moldova, folosind o abordare holistică de planificare urbană integrată”; 5. Proiectul de modernizare a transportului public din municipiul Bălți (cu finanțare din partea Bncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare și a Fondului E5P); 6. Creditarea sectorului transporturilor de călătorii comerciale locale
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; unitățile de implementare a proiectelor; Î.S. „Calea Ferată din Moldova”
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii aleptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza creșterii sau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
	Economii prevăzute în anul 2019	0,11 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	0,44 ktep
	Economii prevăzute în 2021	0,44 ktep

53. Măsură de sporire a eficienței energetice a sectorului de mobilitate prin promovarea utilizării vehiculelor electrice este prezentat în tabelul 33.

Tabelul33

Promovarea utilizării vehiculelor electrice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea utilizării vehiculelor electrice
Indicele măsurii		T2
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021 Măsură nouă
	Scopul/descrierea succintă	Optimizarea consumului de carburanți în sectorul transportului rutier/terestru
	Grupul-țintă	Utilizatorii mijloacelor de transport terestru
	Aplicarea	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Promovarea vehiculelor electrice în vederea asigurării schimbului modal al tipului de transport privat/personal utilizat 2. Promovarea transportului public urban și interurban electric
	Bugetul și sursa de	1. Bugetul autorităților administrației publice locale

	finan are	relevante pentru anii 2019-2021. 2. Bugetul proiectului „Ora e verzi i durabile în Moldova – Catalizarea investi iilor în ora e verzi i durabile din Republica Moldova, folosind o abordare holistic de planificare urban integrat”, inclusiv mijloacele financiare puse la dispoziție de Fondul pentru Eficiență Energetic (2 mil. lei). 3. Bugetul proiectului „Integrarea Transportului public zero CO ₂ ” în rutele interurbane ale Republicii Moldova
	Autoritatea/institu ia de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetic ; unit țile de implementare a proiectelor
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agen ia pentru Eficiență Energetic
Economii de energie final	Metoda de monitorizare/m surare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up (ex-ante)</i>
	Economii prev zute în anul 2019	0,12 ktep
	Economii prev zute în anul 2020	0,22 ktep
	Economiile prev zute în 2021	0,39 ktep

Secțiunea 3.6. M suri în sectorul energetic

54. M surile din sectorul energetic includ m surile prev zute pentru diverse subsectoare, cum ar fi cel al energiei termice, electroenergetic i de infrastructur . Aceste m suri nu contribuie la realizarea economiilor de energie stabilite de Directiva 2006/32/CE privind eficien a energetic la utilizatorii finali i serviciile energetice în termeni de economii de energie final , cu toate acestea, m surile îmbun t esc semnificativ indicatorii privind consumul de energie primar (tabelul34).

Tabelul34

M surile individuale în sectorul energetic

Nr. crt.	Denumirea m surii de economisire a energiei	Sectorul țint	Durata	Economii de energie prev zute în 2020 (ktep)	Situa ia în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adi ionale
E.1.	Îmbun t țirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizat cu energie termic	Sistemul de alimentare centralizat cu energie termic (SACET)	2019-2021	1,05	M sur existent	Revizuit în conformitate cu situația la zi în domeniu
E.2.	Îmbun t irea performanței transportului i distribuției energiei electrice i gazelor naturale	Transportul i distribuția energiei electrice i gazelor naturale	2019-2021	4,1	M sur nou	
E.3.	Îmbun t irea aspectelor aferente contorizării i facturării consumului de energie electric , energie termic i	Consumul final de energie electric , termic i gaze naturale	2019-2020	-	M sur existent	M sur ajustat în conformitate cu prevederile art. 16 din Legeanr. 139/2018 cu

	gaze naturale					privire la eficiența energetic
E.4.	Actualizarea analizei de evaluare cuprinz toare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înalt eficiență a termoficării centrale centralizate eficiente	Consumul de energie electrică și energie termică	2019-2020	-	M sur existent	M sur existent, ajustat în conformitate cu prevederile art. 16 din Legeanr. 139/2018 cu privire la eficiența energetic
Suma economiilor				4,7		

55. M sura de îmbun t țirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizat cu energie termică este prezentat în tabelul 35.

Tabelul 35

Îmbun t țirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizat cu energie termică

Denumirea m surii de economisire a energiei		Îmbun t țirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizat cu energie termică
Indicele m surii		E1
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2020 M sur existent
	Scopul/descrierea succint	Scopul acestei m suri este de a optimiza procesele aferente producerii, distribuției și furnizării energiei termice, în special în cadrul Sistemelor de alimentare centralizat cu energie termică (SACET) din municipiile Chișinău și Bălți
	Grupul- țint	Consumatorii de energie termică
	Aplicare	La nivel local, municipiile Chișinău și Bălți
Informații privind implementarea	Activități și m suri aferente implementării m surii	1. Implementarea „Proiectului de îmbun t țire a eficienței sistemului de alimentare centralizat cu energie termică din municipiul Chișinău (în cadrul S.A., „Termoelectrica”); 2. Implementarea „Proiectului de modernizare a sistemului termoenergetic din mun. Bălți (în cadrul S.A. „CET-Nord”; 3. Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a energiei termice
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetul „Proiectului de îmbun t țire a eficienței sistemului de alimentare centralizat cu energie termică din municipiul Chișinău (în cadrul S.A., „Termoelectrica,)”, în valoare de 40,5 mil. dolari SUA, oferit ca împrumut de către Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare din cadrul Bncii Mondiale; 2. Bugetul „Proiectului de modernizare a

		sistemului termoelectric al mun. Bli (în cadrul S.A., „CET Nord”), în valoare de 10,7 mil.euro (7 mil.euro credit BERD, 0,7 mil.euro – grant oferit din Fondul Special al Acțiunilor BERD, 3 mil.euro – grant din Fondul E5P)
	Autoritatea/instituția de implementare	S.A., „Termoelectrica”; Unitatea Consolidată de Implementare a Proiectelor în domeniul Energetic; S.A., „CET Nord”
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agencia pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la bază cercetarea sau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare
	Economii prevăzute în anul 2019	3,81 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	1,05 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	1,05 ktep

56. Măsură privind îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale este prezentată în tabelul 36.

Tabelul 36

Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și a gazelor naturale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și a gazelor naturale
Indicele măsurii		E2
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2021
	Scopul/descrierea succint	Reducerea consumului tehnologic și a pierderilor la transportul și distribuția energiei electrice și gazelor naturale
	Grupul-int	Operatorii de sistem în domeniul energiei electrice și gazelor naturale
	Aplicare	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Implementarea măsurilor de eficiență energetică și reducere a pierderilor în rețelele de transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Planurile de investiții ale operatorilor de sistem din domeniul energiei electrice și gazelor naturale, aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ;

		2. Proiecte investiționale susținute de partenerii de dezvoltare: - Proiectul investițional „Reabilitarea rețelelor electrice de transport a energiei electrice ale Î.S.„Moldelectrica”, cu un buget în valoare de 40,5 mil. euro (17,5 mil. eurocredit BERD, 15 mil. eurocredit BEI și 8 mil. eurogrant oferit de Facilitatea de Investiții pentru Vecinătate (NIF))
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii de sistem din domeniul energiei electrice; operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, rapoartele instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza creșterii sau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	4,07 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	4,07 ktep
	Economiile prevăzute în anul 2021	4,07 ktep

57. Măsură de eficiență energetică privind îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale.

Tabelul37

Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale
Indicele măsurii		E3
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale, sistem de management energetic
	Perioada	Început: 2019 Finalizat: 2021 Măsură existentă (revizuită prin ajustarea acesteia la prevederile Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică)
	Scopul/descrierea succintă	Informarea, măsurarea și facturarea pe baza consumului real. Creșterea informării consumatorilor finali despre consumul de energie electrică, energie termică și gaze naturale. Rationalizarea utilizării eficiente a energiei electrice, energiei termice și a gazelor naturale
	Grupul-țintă	Consumatorii finali de energie electrică, energie

		termic și gaze naturale
	Aplicarea regional	La nivel național
Informații privind implementarea	Activități și m suri aferente implementării m surii	1. Elaborarea unei analize cost-beneficiu aferente utilizării contoarelor inteligente în vederea contorizării consumului de energie electrică, termică și gaze naturale, precum și stabilirea beneficiilor conexe. 2. Planificarea investițiilor necesare în vederea instalării contoarelor, după caz – inteligente, pentru măsurarea consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale la consumatorul final
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetele proprii ale operatorilor sistemelor de transport și distribuție a energiei electrice, energiei termice și gazelor naturale; 2. Programul bugetar „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii sistemului de distribuție din domeniul electroenergetic; operatorii sistemului de distribuție din domeniul gazelor naturale; distribuitorii/furnizorii de energie termică
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în 2021	-
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Este dificil de estimat impactul direct al instalării contoarelor, dispozitivelor de transmitere a datelor de la echipamente de măsurare gaze și protecția lor antifraudă asupra comportamentului consumatorilor de cel al reducerii pierderilor comerciale de gaze naturale prin aplicarea acestor soluții tehnice

58. Măsură de eficiență energetică privind actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și iradierii centralizate eficiente este prezentat în tabelul 38.

Tabelul 38

Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și iradierii centralizate eficiente

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înalt eficiență și a termoficării și a încălzirii centralizate eficiente
Indicele măsurii		E4
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Început : 2019 Finalizat : 2020 Măsură existentă
	Scopul/descrierea succintă	În conformitate cu prevederile art. 24 din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei efectuează o evaluare amplă a potențialului național de punere în aplicare a cogenerării de înalt eficiență și a sistemului eficient de alimentare centralizat cu energie termică și de răcire. Având în vedere elaborarea unei analize în anul 2016, se impune actualizarea acesteia cu ajustarea rezultatelor la noile date statistice disponibile și alte elemente de natură tehnică, economică, financiară, pe măsură să influențeze rezultatele
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie electrică și termică ; Autoritățile administrației publice locale Producătorii, distribuitorii și furnizorii de energie termică
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înalt eficiență și a termoficării și a încălzirii centralizate eficiente
	Bugetul și sursa de finanțare	Programul bugetar „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic“ pentru perioada 2019-2021; Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	-
	Economii prevăzute în anul 2019	-
	Economii prevăzute în anul 2020	-
	Economiile prevăzute în anul 2021	-

Secțiunea 3.7. Sumarul economiilor globale a teptate de energie primară și final

59. Sumarul economiilor de energie finală este prezentat în tabelul 39. Pentru efectuarea calculelor a fost aplicată metodologia *bottom-up (ex-ante)*.

Sumarul economiilor de energie final i primar *

Sectorul/subsectorul	Codul m surii	Economii de energie în 2019 (ktep)	Economii de energie în 2020 (ktep)	Economii de energie în 2021 (ktep)
M suri individuale orizontale		-	-	-
Consolidarea capacit ților managerilor energetici raionali i formarea continu a managerilor energetici europeni	H.1.	-	-	-
Evaluarea poten ialului național de eficiență energetic	H.2.	-	-	-
Elaborarea i aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii nr. 139/2018 cu privire la eficien a energetic	H.3.	-	-	-
Implementarea instrumentului de monitorizare i verificare (M&V) a economiilor de energie (metoda <i>bottom-up</i>)	H.4.	-	-	-
Promovarea contractelor de performan energetic (CPE) i a companiilor de servicii energetice	H.5.	-	-	-
Instruire i formare, inclusiv programe de consultan în domeniul energetic, activit ți de sensibilizare	H.6.	-	-	-
Elaborarea auditurilor energetice de c tre companiile mari	H.7.	-	-	-
Evalua potențialul de eficiență energetic al rețelelor electrice	H.8.	-	-	-
Evalua potențialul de eficiență energetic al rețelelor de gaze naturale	H.9.	-	-	-
M suri individuale în sectorul construc iilor		6,1	6,7	7,5
Elaborarea cadrului legal cu privire la performan a energetic a cl dirilor	B.1.	-	-	-
Îmbun t irea eficien ei energetice în blocurile reziden iale	B.2.	6,1	6,7	7,5
M suri individuale în sectorul public		4,98	7,93	7,61
Îmbun t irea eficien ei energetice în sectorul construc iilor publice	P.1.	3,2	4,7	4,5
Efficientizarea energetic a iluminatului public stradal	P.2.	0,24	0,13	0,03
Îmbun t irea eficien ei energetice în cadrul serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă i evacuare a apelor uzate	P.3.	1,54	3,10	3,08
M suri individuale în sectorul industrial i al întreprinderilor mici i mijlocii		20,12	19,85	19,39
Modernizarea i renovarea sectorului industrial	I.1.	19,93	19,47	19,01
Introducerea managementului energetic i a celor mai bune practici în industrie	I.2.	0,19	0,38	0,38
M suri în sectorul de mobilitate		0,23	0,46	0,52
Implementarea politicilor i m surilor de eficien energetic în sectorul transportului terestru	T.1.	0,11	0,24	0,12
Promovarea utiliz rii vehiculelor electrice	T.2.	0,12	0,22	0,39
Total energie final		31,43	34,94	35,02
Echivalentul în energie primar generat		52,53	57,53	57,72

de sectoarele de consum al energiei finale				
Sectorul rezidențial	B.2.	8,64	9,49	10,63
Sectorul public	P.1., P.2., P.3.	7,12	11,35	10,89
Sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii	I.1., I.2.	36,37	35,89	35,06
Sectorul transporturilor	T.1., T.2.	0,40	0,80	1,14
M suri individuale în sectorul energetic		7,89	5,12	5,12
Îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizat cu energie termic	E.1.	3,81	1,05	1,05
Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale	E.2.	4,07	4,07	4,07
Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale	E.3.	-	-	-
Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente	E.4.	-	-	-
Total energie primar		60,42	62,65	62,84

*Conversia energiei finale în energia primară pentru sectoarele de consum a energiei finale a fost realizată în conformitate cu prevederile NCM M.01.02:2016, cu excepția factorului utilizat pentru energia electrică utilizată în sectorul industrial, iluminat public și alimentare cu apă și canalizare, unde un coeficient de 2,5 a fost aplicat, în conformitate cu prevederile directivelor europene și ale Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică

Capitolul IV INVENTARIEREA NORMELOR JURIDICE DE PROMOVARE A EFICIENȚEI ENERGETICE

60. Pornind de la angajamentele asumate față de Comunitatea Energetică, a fost realizat un progres semnificativ de transpunere în legislația națională a *acquis-ului* Comunității Energetice.

Tabelul 40

Legislația sectorială în domeniul energetic care promovează eficiența energetică

Nr. crt.	Denumirea actului normativ	Referința (articol/punct)	Sectorul	Descrierea măsurilor promovate de actul normativ
1	2	3	4	5
Transformare, transport și distribuție				
1.	Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică	Articolul 30	Transportul energiei electrice	Operatorul sistemului de transport trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de transport în condiții de securitate, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului
		Articolul 42	Distribuția energiei electrice	Operatorul sistemului de distribuție trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de distribuție în condiții de securitate, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea

				prevederilor menite s asigure protec ia mediului
		Articolul 45	Distribuția energiei electrice	La dezvoltarea re elelor electrice de distribu ie, operatorul sistemului de distribu ie trebuie s in cont de interesele de mediu i de eficien a energetic , s aplice metode moderne de management al eficienței energetice i/sau al cererii, precum i s ia în considerare necesitatea promov rii producerii distribuite
2.	Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale	Articolul 39	Transportul gazelor naturale	Operatorul sistemului de transport trebuie s exploateze, s între in , s modernizeze i s dezvolte re elele de transport al gazelor naturale în condi ii de siguran , de fiabilitate i de eficien , cu respectarea prevederilor menite s asigure protec ia mediului, precum i s aplice, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficien ei energetice
		Articolul 42		Planul de dezvoltare a re elelor de transport al gazelor naturale trebuie s con in o estimare a capacit ilor necesare, prognoza evolu iei importurilor i a producerii, m suri de eficienț energetic , precum i prognoza consumului
		Articolul 46	Distribuția gazelor naturale	Operatorul sistemului de distribu ie trebuie s exploateze, s între in , s modernizeze i s dezvolte re elele de distribu ie a gazelor naturale în condi ii de siguran , de fiabilitate i de eficien , cu respectarea prevederilor menite s asigure protec ia mediului
		Articolul 49	Distribuția gazelor naturale	Planul de dezvoltare a re elelor de distribu ie a gazelor naturale trebuie s con in m suri eficiente pentru a garanta fiabilitatea re elelor de distribu ie a gazelor naturale ale operatorului sistemului de distribu ie respectiv, precum i m suri de eficien energetic i prognoza consumului
Sectorul public				
3.	Legea nr. 128/2014 privind performan a energetic a cl dirilor	Articolul 15 alin.(1) i (2)	Performan a energetic a cl dirilor	Prevede c dup 30 iunie 2019, cl dirile publice noi trebuie s fie cl diri al c ror consum de energie este aproape egal cu zero, iar dup 30 iunie 2021, toate cl dirile noi trebuie s fie cl diri al c ror consum de energie este aproape egal cu zero

4.	Hotărârea Guvernului nr. 833/2011 cu privire la aprobarea Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020	Secțiunea 3 al capitolului VII	Servicii energetice	Prevede că Ministerul Economiei și Infrastructurii va crea condiții pentru dezvoltarea societăților de servicii energetice prin stabilirea unor stimulente economice și, totodată, promovează contractele de performanță energetică
5.	Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030	Punctul 173	Servicii energetice	Promovează dezvoltarea pieței contractelor bazate pe performanță pentru serviciile energetice, ca una dintre măsurile pentru facilitarea unei dezvoltări durabile
6.	Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică	Articolul 22	Servicii energetice	Prevede că orice persoană fizică sau juridică interesată are acces la piața serviciilor energetice pentru a presta sau pentru a beneficia de un serviciu energetic, iar prestatorii de servicii energetice își desfășoară activitatea în condiții nediscriminatorii, în baza unor reguli obiective, transparente și neechivoce
		Articolul 22	Servicii energetice	Facilitează încheierea contractelor de performanță energetică între prestatorul de servicii energetice și beneficiarul serviciilor respective
		Articolul 14	Eficiența energetică	Promovează rolul de exemplu al companiilor publice și instituie obligația de a renova 1%/an din stocul de clădiri publice identificate
		Articolul 15	Eficiența energetică	Prevede că autoritățile administrației publice centrale de specialitate, alte autorități sau instituții publice care au calitatea de autoritate contractantă în sensul Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice sunt obligate să achiziționeze doar bunuri, servicii sau lucrări cu performanță înaltă de eficiență energetică în măsura în care să fie respectate cerințele privind eficacitatea costurilor, fezabilitatea economică, viabilitatea sporită, conformitatea tehnică, precum și să fie asigurat un nivel suficient de concurență
		Articolul 19	Eficiența energetică	Stabilește că întreprinderile mari care nu intră sub incidența Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii efectuează auditul energetic în conformitate cu cerințele și principiile stabilite în Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de către întreprinderile mari
		Articolul 24	Eficiența	Promovează eficiența energetică la

			energetic	Încalzire și răcire, inclusiv a cogenerării de înaltă eficiență.
		Articolul 30, alin. (1)	Eficiența energetică	Stabilește obiectivele naționale în domeniul eficienței energetice pentru anul 2020
7.	Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 9	Performanța energetică a clădirilor	Prevede cerințele minime de performanță energetică se stabilesc ținând cont de nivelurile optime, din punctul de vedere al costurilor calculate în conformitate cu metodologia elaborată și aprobată de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor
8.	Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 23	Performanța energetică a clădirilor	Prevede modul de efectuare a inspecțiilor periodice ale sistemelor de încălzire
		Articolul 24	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește care este conținutul raportului de inspecție periodică a sistemului de încălzire
		Articolele 25 și 26	Performanța energetică a clădirilor	Prevede modul de efectuare a inspecțiilor periodice a sistemelor de climatizare și raportul de inspecție periodică a sistemului de climatizare
9.	Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 34	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește stimulente financiare pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor
10.	Hotărârea Guvernului nr. 301/2014 cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	Punctul 45	Protecția mediului	Stabilește instrumentele fiscale și economice în domeniul protecției mediului ambiant în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră și diminuarea impactului schimbărilor climatice
11.	Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării	Articolul 1	Sectorul energiei termice	Stabilește activitățile specifice sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică, menite să îmbunătățească eficiența energetică a întregii economii și să diminueze impactul negativ al sectorului termoelectric asupra mediului, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor de cogenerare
Sectorul rezidențial				
12.	Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică	Articolul 14	Eficiența energetică	Prevede că renovarea fondului imobiliar național se efectuează în termenii și condițiile stabilite în Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung
13.	Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 5	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește direcțiile prioritare ale politicii de stat în domeniul eficienței energetice a clădirilor
14.	Legea nr. 44/2014 privind	Articolul 1	Etichetarea	Stabilește cadrul de reglementare a

	etichetarea produselor cu impact energetic		energetic	unor m suri na ionale privind etichetarea i informa iile standard despre produse cu impact energetic, destinate utilizatorilor finali, în special privind consumul de energie
Sectorul industrial				
15.	Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetic	Articolul 19 alin.(2)	Management energetic	Stabile te c întreprinderile mari care implementeaz un sistem de management energetic sau de mediu sînt scutite de la elaborarea auditului energetic
16.	Hot rîrea Guvernului nr. 833/2011 cu privire la aprobarea Programului na ional pentru eficien energetic 2011-2020	Sec iunea 4 al capitolului IV	Sectorul industrial	Prevede cîteva obiective cu privire la stimularea investi iilor în sectorul industrial vizînd reutilarea instala iilor tehnologice cu randament sc zut i utilizarea de echipamente, utilaje i tehnologii cu un consum mai redus de energie
17.	Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termic i promovarea cogener rii	Articolul 6	Sectorul energiei termice	Promoveaz sus inerea prin intermediul statului, al autorit ilor administrației publice centrale i locale a ini iativelor private i atragerea investi iilor private în sectorul termoenergetic
18.	Legea nr. 151/2014 privind cerin ele în materie de proiectare ecologic aplicabile produselor cu impact energetic	Articolul 1	Proiectare ecologic	Stabile te cerin e pentru produsele cu impact energetic introduse pe pia i/sau puse în func iune, contribuind astfel la dezvoltarea durabil , cre terea eficien ei energetice i a nivelului de protec ie a mediului, precum i la sporirea securit ii furniz rii energiei.
Sectorul transporturilor				
19.	Hot rîrea Guvernului nr. 827/2013cu privire la aprobarea Strategiei de transport i logistic pe anii 2013-2022	-	Sectorul rutier	Stabile te obiective specifice pentru sectorul rutier, care contribuie la acumularea economiilor de energie
20.	Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 i a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, aprobat prin Hot rîrea Guvernului nr. 160/2018	Capitolul III	Sectorul transportului durabil	Stipuleaz mai multeacțiuni care trebuie întreprinse pentru reducerea, pîn în anul 2020, a polu rii aerului cu 30% prin dezvoltarea transportului durabil, inclusiv prevede elaborarea de stimulente fiscale pentru importul ma inilorcu motorelectric ihibride, precum i dezvoltarea infrastructurii naționale necesare pentru autovehiculele electrice
21.	Hot rîrea Guvernului nr. 1470/2016 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pîn în anul 2030 i a Planului de ac iuni pentru	-	Sectorul transport feroviar	Prevede ca obiective specifice reducerea necondi ionat , pîn în anul 2030, a emisiilor de gaze cu efect de ser provenite din sectorul transporturilor cu 30% i reducerea de gaze cu efect de ser condi ionat pîn la 40%, comparativ cu anul

	implementarea acestora			1990, care implicit duc la obținerea economiilor de energie
--	------------------------	--	--	---

Capitolul V Finanarea măsurilor de eficiență energetică

61. Toate detaliile necesare cu privire la instrumentele disponibile de finanțare sunt prezentate în subcapitolul de mai jos, sumarul include informații despre sursele de finanțare disponibile și preconizate pentru sectorul de eficiență energetică.

Tabelul 41

Sursele de finanțare pentru sectorul de eficiență energetică

Denumirea acțiunii	Buget (mil. lei)			Economii de energie (ktep)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Sectorul rezidențial						
Proiectul de îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizat cu energie termică din municipiul Chișinău (în cadrul S.A., „Termoelectrica”)	36,0	3,4		0,35	0,03	
Proiectul de modernizare a sistemului termoelectric al municipiului Bălți (S.A., „CET-Nord”)	8,7			0,08		
Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din municipiul Chișinău (cu finanțare din partea BERD, BEI și a Fondului E5P)		20,0	20,0		0,19	0,19
Creditarea sectorului rezidențial de comerțurile comerciale locale	579	668	758	5,62	6,49	7,36
Total	623,7	691,7	777,6	6,1	6,7	7,5
Sectorul clădirilor publice						
Programul bugetar „Eficiența energetică și surse regenerabile,, pentru perioada 2019-2021	84	100	80	0,83	0,99	0,79
Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din municipiul Chișinău	40	200	200	0,40	1,98	1,98
Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate		23,9	11,9		0,24	0,12
Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională	11,6	11,6	11,6	0,11	0,11	0,11

Proiecte de eficiență energetică implementate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova (alocații de la bugetul de stat, Guvernul României și alte surse)	50	70	30	0,5	0,7	0,3
Proiectul de îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizat cu energie termică din municipiul Chișinău (în cadrul S.A., „Termoelectrica”)	36,0	3,4		0,36	0,03	
Proiectul de îmbunătățirea eficienței energetice în Republica Moldova (Moldova Energy Efficiency Project)		22,5	118		0,2	1,2
Proiectul Bncii Mondiale de îmbunătățirea învățământului în Republica Moldova	67			0,7		
Proiectul de eficiență energetică, implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și Uniunea Europeană (8 obiective)		252			0,4	
Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției primarilor pentru energie și mediu	32			0,32		
Proiecte-pilot de promovare a eficienței energetice în clădiri implementate de operatorii de pe piața energetică (în special furnizorii de energie termică)	1	1	2	0	0,01	0,02
Creditarea sectorului public de către băncile comerciale locale	1,63	1,63	1,63	0,02	0,02	0,02
Total	322	685	454	3,2	4,71	4,5
Sectorul public (iluminat public stradal)						
Programul bugetar „Eficiență energetică și surse de energie regenerabilă”	6	10		0,06	0,10	
Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului național de dezvoltare regională	2	2	2	0,01	0,01	0,01
Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției primarilor pentru energie și mediu	14			0,14		
Renovarea iluminatului public (podul peste râul Nistru dintre Rezina și Rîbnița)	1,23			0,01		

Mijloace bugetare planificate și atrase de către autoritățile administrației publice locale	2	2	2	0,01	0,01	0,01
Total	24	13	3	0,24	0,13	0,03
Sectorul public (apa și canalizare)						
Reabilitarea stației de epurare a apelor uzate și linia nouă de tratare a nămolului	156	312	312	1,54	3,08	3,08
Total	156	312	312	1,54	3,08	3,08
Sectorul industrial						
Linia de finanțare <i>EU4Business</i>	100	100	100	1,88	1,88	1,88
Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în sectorul industrial prin intermediul instrumentului Facilitatea de finanțare a economiei verzi (GEFF)		60	100		1,13	1,88
Linia de finanțare <i>GreenForGrowth</i>	30	30	30	0,56	0,56	0,56
Linie de finanțare a proiectelor de eficiență energetică în domeniul industrial			20			0,38
Inițiative ale Organizației de Dezvoltare Industrială a Națiunilor Unite (UNIDO), incluse în cadrul Programului de acțiune (CPF) 2018-2023	10	20	20		0,38	0,38
Creditarea sectorului industrial de către băncile comerciale locale	335	302	269	16,76	15,11	13,47
Creditarea agriculturii de către băncile comerciale locale	156	168	180	0,73	0,79	0,84
Total	631	680	719	20,12	19,85	19,39
Sectorul transporturilor						
Proiectul „Integrarea transportului public zero CO ₂ în rutele interurbane ale Republicii Moldova”	10	70		0	0,12	
Proiectul de modernizare a transportului public în municipiul Bălți		50	46		0,01	0,01
Promovarea utilizării vehiculelor electrice	24	48	84	0,12	0,22	0,39
Creditarea sectorului transporturilor de către băncile comerciale locale	23	24	26	0,11	0,11	0,12
Total	57	192	156	0,23	0,46	0,52
Sectorul energetic						
Proiectul de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizat cu	750,0	200,0	200,0	3,41	0,91	

energie termic din municipiul Chi in u (în cadrul S.A.,„Termoelectrica”), inclusiv planurile de investiții ale entit ții						
Proiectul de modernizare a sistemului termoeenergetic al municipiului B l i (în cadrul S.A.,„CET-Nord”)	59,0	0	0	0,27	0	0
Planurile de investiții ale S.A.,„CET-Nord”	30,0	30,0	30,0	0,14	0,14	0,14
Proiectul de dezvoltare a re elei electrice de transport a Î.S. „Moldelectrica”, inclusiv planurile de investiții ale Î.S. „Moldelectrica”	267	267	267	1,07	1,07	1,07
Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a energiei electrice	552	552	552	0,9	0,9	0,9
Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a gazelor naturale	250	250	250	2,1	2,1	2,1
Total	1.909	1.300	1.300	7,89	5,12	4,21
TOTAL	3.722	3.875	3.721	39,2	40,1	40,2